

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Σχέδιο περιβαλλοντικής αποκατάστασης και αναπτυξιακής αναβάθμισης πληγεισών περιοχών του Δήμου Αγίου Βασιλείου Μέλαμπες, Σαχτούρια, Ορνέ, Κρύα Βρύση, Αγ.Γαλήνη

Ομάδα Μελέτης

Δρ Ευάγγελος Σιώκας, Μεταδιδακτορικός ερευνητής,
Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας του
Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Δρ Μάρκος Μαργαρίτης, Μεταδιδακτορικός ερευνητής,
Μονάδα Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του
Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Κωνσταντίνος Τσίκας, Πολιτικός επιστήμονας -
Οικονομολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης – Ερευνητής, ΕΣΠ
Πάντειο Πανεπιστήμιο

Χριστίνα Άννα Βαρελά, Χημικός Μηχανικός ΕΜΠ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2019

Περιεχόμενα

0.	Πρόλογος.....	1
0.1	Προλεγόμενα- <i>Ιωάννης Ταταράκης, Δήμαρχος Αγ. Βασιλείου</i>	1
0.2	Προλεγόμενα και σύνοψη των ευρημάτων/συμπερασμάτων της Μελέτης- <i>Ομάδα Μελέτης</i>	2
0.3	Η ιδιαίτερη σημασία της μελέτης: «Προς μια νέα ανάγνωση της σχέσης περιβαλλοντικού και κοινωνικο-οικονομικού οικοσυστήματος της περιοχής του Δήμου Αγ. Βασιλείου»- <i>Αντώνης Τσουρδαλάκης, Πρόεδρος Δ.Σ. Αγ. Βασιλείου</i>	4
Κεφάλαιο 1.	Υφιστάμενη Κατάσταση πυρόπληκτων περιοχών.....	6
1.1	Ισχυρά σημεία και Αδυναμίες – Ευκαιρίες και Απειλές: Μια swot ανάλυση για τον Δήμο Αγ. Βασιλείου με επίκεντρο τις περιοχές «Μέλαμπες, Αγ. Γαλήνη, Σαχτούρια, Κρύα Βρύση, Ορνέ» ...	7
1.1.A	Ισχυρά σημεία.....	8
1.1.B	Αδυναμίες	9
1.1.Γ	Ευκαιρίες.....	11
1.1.Δ	Απειλές.....	12
Κεφάλαιο 2.	Προτάσεις για Έργα.....	14
2.1	Εισαγωγή.....	14
2.2	Προτάσεις.....	15
1.	Δημιουργία νέων υποδομών ή/και βελτίωση υφιστάμενων	15
1.1	Βελτίωση των Υποδομών	15
	Συντήρηση και επέκταση υποδομών ρεύματος	17
2.	Έργα Πυροπροστασίας.....	18
2.1	Αντιπυρικές Ζώνες	19
2.2	Περιπολίες	19
2.3	Πυροφυλάκια.....	20
2.4	Πυροσβεστικοί Κρουνοί.....	20
2.5	Καθαρισμός/ Αποψίλωση	21
2.6	Άναρχες Χωματερές	22
2.7	Ενημερωτικές Πινακίδες & Φωτεινές σημάσεις	22
2.8	Ηλεκτρονικά μέσα / Κάμερες προστασίας.....	22
3.	Έργα Ύδρευσης/ Άρδευσης/ Αποχέτευσης.....	23

3.1	Δημιουργία - Επέκταση - Αναβάθμιση – Σύνδεση δικτύων	23
3.2	Αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού της περιοχής με τη δημιουργία Όμβριοδεξαμενών – λιμνοδεξαμενών.....	24
3.3	Αξιοποίηση υφισταμένων επιφανειακών πηγών, χώρων αποθήκευσης νερού	25
3.4	Νέες υδάτινες πηγές- Γεωτρήσεις	26
4.	Δράσεις εθελοντισμού και των συνοδών δράσεων εκπαίδευσης-ενημέρωσης,.....	26
4.1	Εθελοντικές Ομάδες	27
4.2	Εξοπλισμός- Αγροτικά.....	27
4.3	Πρόληψη/ Εκπαίδευση/ Ευαισθητοποίηση.....	28
4.4	Ενημέρωση	29
5.	Αναζωογόνησης του πρωτογενούς τομέα.....	30
5.1	Ανασύσταση ελαιώνων και αμπελιών	30
5.2	Νέα ανταγωνιστικά προϊόντα	31
5.3	Συνέργειες.....	31
5.4	Κτηνοτροφικές/ Γεωργικές Ζώνες.....	32
5.5	Συναινετικός Αναδασμός	33
6.	Αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος	33
6.1	Εναλλακτικός Τουρισμός	34
6.2	Προβολή και ανάδειξη	35
6.3	Αρχαιολογικοί χώροι.....	36
6.4	Συνέργειες.....	36
6.5	Αναπλάσεις	37
7.	Αξιοποίησης των αναπτυξιακών ευκαιριών	37

0. Πρόλογος

0.1 Προλεγόμενα- Ιωάννης Ταταράκης, Δήμαρχος Αγ. Βασιλείου

Πριν από ένα χρόνο, όταν ανακοινώσαμε τη φιλόδοξη πρωτοβουλία σύστασης της Επιτροπής Μελέτης Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης και Αναπτυξιακής Αναβάθμισης των πέντε πληγεισών, από τις πυρκαγιές, περιοχών του Δήμου Αγίου Βασιλείου (Μέλαμπες, Αγ. Γαλήνη, Σαχτούρια, Κρύα Βρύση, Ορνέ), η ανάγκη δράσης κατά των επιπτώσεων των καταστροφικών πυρκαγιών ήταν ήδη επιτακτική. Μέσα στα τελευταία σαράντα χρόνια, λόγω των πυρκαγιών αυτών, γίναμε μάρτυρες μιας αρνητικά εξελισσόμενης παραγωγικής αλλαγής και των σημαντικών επιπτώσεων που φέρει αυτή σε τοπικό επίπεδο. Σύν τω χρόνω, η ολοένα και μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση, που βιώνουν οι πέντε περιοχές, τείνει να καταστεί κανόνας. Με την εκπόνηση της μελέτης αυτής, ο Δήμος Αγ. Βασιλείου, ανταποκρινόμενος στον ευρύτερο θεσμικό του ρόλο και επιδεικνύοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενασχόλησης με τα διαρθρωτικά προβλήματα του τοπικού οικοσυστήματος, συμβάλλει, προκειμένου να καλυφθεί το κενό τεκμηριωμένης επιστημονικής ανάλυσης και πληροφόρησης σε θέματα: α) πρόληψης των πυρκαγιών, β) περιβαλλοντικής αποκατάστασης των πέντε περιοχών και γ) παραγωγικής ανασυγκρότησης της, υπό μελέτη, γεωγραφικής συστάδας. Τον Απρίλιο του 2018 ξεκίνησε η εκπόνηση της παρούσας μελέτης, σχεδιασμένης αποκλειστικά για τις πέντε περιοχές παρέμβασης (Μέλαμπες, Αγ. Γαλήνη, Σαχτούρια, Κρύα Βρύση, Ορνέ), η οποία παρουσιάζει εμπεριστατωμένα τις καταγεγραμμένες πυρκαγιές, αποτυπώνοντας για πρώτη φορά μια σαφή εκτίμηση για το εύρος των καμένων περιοχών τα τελευταία 20 χρόνια, αποτιμά το κόστος των πυρκαγιών αυτών σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο και εκτιμά το κόστος πρόληψης-αποκατάστασης-αναβάθμισης, προσφέροντας τη δυνατότητα, η γνώση αυτή να συμβάλει στον σχεδιασμό συγκεκριμένων δράσεων και έργων υποδομής, που θα οδηγήσουν σε ένα νέο βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα της μελέτης καταδεικνύουν όχι μόνο την ανάγκη δράσης για την αντιμετώπιση του φαινομένου της υψηλής επαναληψιμότητας των πυρκαγιών στις υπό μελέτη περιοχές, αλλά και την ανάγκη για συνέχιση της εμπεριστατωμένης έρευνας, που θα βοηθήσει και θα προσφέρει την κατάλληλη κατεύθυνση τις επόμενες δεκαετίες στο έργο της υλοποίησης των προτεινόμενων μέτρων και της προσαρμογής σε ένα νέο παραγωγικό υπόδειγμα. Σ' αυτό το πλαίσιο, ως Δήμος Αγ. Βασιλείου, σκοπεύουμε να συνεχίσουμε την προσπάθεια ουσιαστικής συμβολής στο εν λόγω πεδίο, επεκτείνοντας τον ορίζοντα της μελέτης και σε άλλες περιοχές με εξίσου σημαντικά προβλήματα (Ακτούντα, Κεντροχώρι, Κεραμέ, Ακούμια κλπ). Μεγάλο, παράλληλο, επίτευγμα της πρωτοβουλίας αυτής παραμένει η αगाστή συνεργασία της ομάδας μελέτης με τους κατοίκους των πέντε περιοχών, καθώς και των συλλογικών τους οργάνων, οι οποίοι για πρώτη φορά συνέπραξαν για τη μελέτη του προβλήματος, προσδίδοντας ιδιαίτερη αξία στο παρόν ερευνητικό πόνημα. Το γεγονός αυτό αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη, τόσο για την υποστήριξη των δίκαιων αιτημάτων της τοπικής κοινωνίας ως προς τη χρηματοδότηση των δράσεων/έργων στα οποία καταλήγει η μελέτη, όσο και ως προς την ενεργή συμμετοχή των δημοτών κατά τη φάση της υλοποίησης/ωρίμανσής τους. Θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ βάθους την επιστημονική ομάδα

έργου, καθώς και τους συνδημότες μου που χωρίς αμοιβή, αλλά με μεγάλο περίσσευμα ψυχής και αγάπης για τον τόπο, συμμετείχαν ενεργά σε μια τόσο φιλόδοξη συλλογική προσπάθεια.

0.2 Προλεγόμενα και σύνοψη των ευρημάτων/συμπερασμάτων της Μελέτης-Ομάδα Μελέτης

Οι κατευθύνσεις που περιέχονται στην παρούσα Μελέτη εκπονήθηκαν από μια πλειάδα επιστημόνων διαφόρων γνωστικών πεδίων. Όταν ο Δήμαρχος και ο Πρόεδρος του Δ.Σ. Αγ. Βασιλείου απευθύνθηκαν σε μας για την εκπόνηση της *Μελέτης Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης και Αναπτυξιακής Αναβάθμισης των πέντε πληγισίων, από τις πυρκαγιές, περιοχών*, ήταν ήδη αντιληπτό ότι η κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης έκθεσης σχετικά με τις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των καταστροφικών πυρκαγιών που πλήττουν τη συγκεκριμένη περιοχή, θα ήταν ένα ιδιαίτερα απαιτητικό έργο. Ένα έργο που θα κάλυπτε ένα σημαντικό κενό τόσο στην τοπική, όσο και στην ευρύτερη περιφερειακή βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής. Πράγματι, κατά την εκπόνηση των επιμέρους δράσεων διαπιστώσαμε όλοι πόσα πολλά θα έπρεπε να έχουν ήδη γίνει και πόσα ακόμη θα πρέπει να γίνουν στο μέλλον σ' αυτόν τον τομέα. Οι επιμέρους ενότητες ανέδειξαν τον πλούτο των φυσικών πόρων που διαθέτει η περιοχή, αλλά και τους κινδύνους που απειλούν το φυσικό και το ανθρώπινο περιβάλλον της. Πρόκειται για μια περιοχή με εξαιρετικά μεγάλο μήκος ακτογραμμής, περίπου 55 χλμ και πλούσιο ανάγλυφο, η οποία διακρίνεται για τις περιοχές υψηλού κάλλους που διαθέτει και την πολιτιστική της κληρονομιά.

Η ευπάθεια της στις πυρκαγιές έγκειται σε μια πληθώρα κινδύνων, που αφορούν παράγοντες τοπικούς, κλιματικούς γεωμορφολογικούς κλπ. Οι συνέπειες τόσο των μακροχρόνιων μεταβολών που έχουν ως βάση τις συνέπειες των πυρκαγιών, όσο και των παροδικών ακραίων καταστάσεων, που διαμορφώνει μια τέτοια κατάσταση αυξημένου κινδύνου, εκβάλλουν σε πολλούς κλάδους της οικονομίας, μεταξύ των οποίων τον τουρισμό, τις χρήσεις γης και την κτηνοτροφία. Το συνολικό κόστος εξαιτίας των καταστροφικών πυρκαγιών, ανέρχεται σε πολλές δεκάδες χιλιάδες ευρώ κατ' έτος, όπως αναλύεται στα επιμέρους κεφάλαια. Το περιβάλλον της μελετώμενης περιοχής, εκτός από το εντελώς ιδιαίτερο στοιχείο της πολύ εκτεταμένης ακτογραμμής, διαθέτει μεγάλη βιοποικιλότητα και διαφορετικά κλιματικά χαρακτηριστικά, που οφείλονται στην αλληλεπίδραση, μεταξύ αφενός των καιρικών συστημάτων και αφετέρου της πολύπλοκης τοπογραφίας και της εκατοστιαίας κατανομής ξηράς και θάλασσας από τη δύση προς την ανατολή και από το βορρά προς το νότο. Έτσι, μέσα σε λίγες δεκάδες χιλιομέτρων, τα κλιματικά χαρακτηριστικά μπορούν να μεταβληθούν από παράκτιου μεσογειακού τύπου σε χαρακτηριστικά ορεινού τύπου στις κεντρικές και βόρειες περιοχές της γεωγραφικής εστίασης. Η περιοχή διαθέτει υπόγεια ύδατα αρκετά για όλες τις ανάγκες της, αλλά δυστυχώς δεν γίνεται σωστή διαχείριση αυτών των υδάτων, δημιουργώντας συνθήκες διαμόρφωσης υδατικού ελλείμματος. Σημαντικό σημείο που πρέπει να τονιστεί εδώ, είναι η εκτίμηση ότι η μεταβολή των κλιματικών συνθηκών, ως φαινόμενο που εξελίσσεται την τελευταία εικοσαετία, σε συνδυασμό με τον ανθρωπογενή παράγοντα, θα μειώσει

σημαντικά τις βροχοπτώσεις, αυξάνοντας παράλληλα τον αριθμό των ημερών με ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς, γεγονός που προδιαγράφει ένα ακόμη δυσμενέστερο πλαίσιο για την περιοχή.

Γενικότερα, οι επιπτώσεις των πυρκαγιών για όλους τους τομείς της τοπικής οικονομίας που εξετάστηκαν είναι αρνητικές και, σε πολλές περιπτώσεις, εξαιρετικά αρνητικές. Οι επιπτώσεις π.χ. στους ελαιώνες και συνακόλουθα στην ελαιοπαραγωγή, καθώς και στα ενδημικά φυτά είναι σχεδόν ολέθριες, ενώ και η διόγκωση του κόστους αποκατάστασης, λόγω της αύξησης του αριθμού και της έκτασης των πυρκαγιών είναι ουσιώδης. Επιπλέον, ανακύπτει μείωση (αν όχι ευρύς περιορισμός) της αφθονίας των ειδών και της βιοποικιλότητας γενικότερα. Εκτιμάται, επίσης, ότι οι πυρκαγιές, με βάση την επίδρασή τους στην εξέλιξη του δείκτη “τουριστικής ευφορίας”, έχει σημαντικές επιπτώσεις για τον τοπικό τουρισμό, οι οποίες εντοπίζονται κυρίως στην ανακατανομή επί τα χείρω των τουριστικών αφίξεων και επομένως των τουριστικών εισπράξεων. Τα έσοδα από τον τομέα του τουρισμού αποτελούν σημαντικό οικονομικό πόρο της ευρύτερης περιοχής, γι’ αυτό και στην παρούσα Μελέτη παρατίθενται προτάσεις για την ανάγκη μακροχρόνιου στρατηγικού σχεδιασμού, με στόχο την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και ανάδειξης των αδιαμφισβήτητων συγκριτικών της πλεονεκτημάτων. Οι συνέπειες των πυρκαγιών στο κοινωνικό εν γένει πεδίο, στο βιοτικό επίπεδο των δημοτών, στη μεταβολή των δημογραφικών τους χαρακτηριστικών (γήρανση, εσωτερική μετανάστευση), στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, καθώς και σε άλλους τομείς είναι σημαντικές και αναλύονται στη συνέχεια. Συμπερασματικά, αυτό που προκύπτει με emphaticό τρόπο, είναι το κατ’ επείγον του σχεδιασμού συγκεκριμένης πολιτικής προσαρμογής για όλους τους ανωτέρω τομείς. Σ’ αυτόν θα πρέπει να ενταχθεί και μια οικονομική πολιτική που θα αξιοποιεί τα διάφορα εγχώρια και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία, ως προς τις κατευθύνσεις που αποτελούν σημεία αιχμής της Μελέτης.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι οικονομικές εκτιμήσεις που έχουν γίνει στα επιμέρους στάδια της μελέτης αποτελούν το κατώτατο όριο του αναμενόμενου κόστους. Επομένως, οι εν λόγω εκτιμήσεις πρέπει να θεωρηθούν απλώς ενδεικτικές. Εκ μέρους της επιστημονικής ομάδας έργου της *Μελέτης Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης και Αναπτυξιακής Αναβάθμισης των πέντε περιοχών*, ο συντάξας ζητεί την κατανόηση του αναγνώστη αυτής της Μελέτης ως προς τυχόν σφάλματα ή παραδρομές που παρεισέφρησαν, οι οποίες ασφαλώς και θα διορθωθούν σε προσεχή έκδοση. Επίσης, η ομάδα έργου θέλει να ευχαριστήσει ιδιαίτερα τον Δήμαρχο Αγ. Βασιλείου κ. Ιωάννη Ταταράκη, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Αντώνη Τσουρδαλάκη και όλους τους δημότες, οι οποίοι με ιδιαίτερη ζέση συνέβαλαν στην εκπόνηση της Μελέτης αυτής, που αποσκοπεί στην καλύτερη προετοιμασία της περιοχής ενόψει των μελλοντικών κινδύνων από πυρκαγιές, και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της, στο νέο διεθνές περιβάλλον.

0.3 Η ιδιαίτερη σημασία της μελέτης: «Προς μια νέα ανάγνωση της σχέσης περιβαλλοντικού και κοινωνικο-οικονομικού οικοσυστήματος της περιοχής του Δήμου Αγ. Βασιλείου»- Αντώνης Τσουρδαλάκης, Πρόεδρος Δ.Σ. Αγ. Βασιλείου

Η εκπόνηση της παρούσας Μελέτης καταδεικνύει με τον πιο σαφή τρόπο το μείζον πρόβλημα των καταστροφικών πυρκαγιών και των επιπτώσεων αυτών στο τοπικό μας οικοσύστημα, ιδιαίτερα στη σημερινή, εξαιρετικά δύσκολη για την οικονομία και τη χώρα μας, περίοδο. Τα προβλήματα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της ερημοποίησης, της ανεργίας και της εσωτερικής, αλλά και εξωτερικής μετανάστευσης, βρίσκονται στο επίκεντρο του τοπικού, κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου. Ωστόσο, πολύ συχνά, τα επιχειρήματα και οι προτάσεις που παρατίθενται σ' αυτόν το διάλογο δεν είναι επαρκώς τεκμηριωμένα και μάλιστα, ορισμένες φορές είναι αντίθετα με τα συμπεράσματα των επιστημονικών ερευνών. Υπό το πρίσμα αυτό, θα πρέπει με κάθε τρόπο να αξιοποιούνται και να προβάλλονται, προκειμένου να διευκολύνεται, κατά το δυνατόν, ο πολιτικός και κοινωνικός διάλογος και να ελέγχεται το βάσιμο των ισχυρισμών που διατυπώνονται. Σ' αυτή την προσπάθεια είμαι βέβαιος ότι θα συμβάλει και η παρούσα Μελέτη. Παρά τη σημασία που έχει για την περιβαλλοντική ισορροπία, την οικονομική σταθερότητα/ανάπτυξη, καθώς και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής της περιοχής μας, η εκπόνηση μιας τέτοιας στρατηγικής μελέτης, δεν είχε μέχρι σήμερα ευοδωθεί. Το γεγονός αυτό είχε δύο σημαντικές συνέπειες. Αφενός δημιουργούσε έλλειμμα συστηματικής παρακολούθησης και ανάλυσης των δεδομένων, που συνδέονται με τα ζητήματα αυτά και αφετέρου οδηγούσε στη διόγκωση των συναισθημάτων απογοήτευσης, αγανάκτησης και απελπισίας των κατοίκων, οι οποίοι δεν έβλεπαν την προσδοκώμενη εντατικοποίηση των προσπαθειών λήψης μέτρων πρόληψης, καταστολής, και απόδοσης ευθυνών, καθώς και οικονομικής ανάκαμψης. Στην κατεύθυνση της μείωσης του εν λόγω ελλείμματος, και παράλληλα της επιτακτικής, πλην όμως καθόλα νόμιμης τοπικής επιθυμίας τερματισμού των επιπτώσεων των πυρκαγιών, αναλάβαμε ως Δήμος τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία, με στόχο να καλύψουμε καλύτερα το έλλειμμα τεκμηρίωσης και ανάλυσης που προανέφερα. Υπό το φως αυτό, ήρθαμε σε συνεργασία με καταξιωμένους ερευνητές από τον πανεπιστημιακό χώρο, συστήνοντας μια επιστημονική Ομάδα Μελέτης των ζητημάτων της Πρόληψης, της Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης και Οικονομικής Αναβάθμισης. Οι εργασίες της θα μας επιτρέψουν να έχουμε μια εμπειριστατωμένη εικόνα στα πεδία αυτά, καθώς και τεχνοκρατικά άρτιες προτάσεις, μέτρα και δράσεις.

Ωστόσο, η μελέτη αυτή δεν έχει ως σκοπό να αποτελέσει απλά ένα κείμενο ευρημάτων/συμπερασμάτων και προτεινόμενων μέτρων γραμμένο από ειδικούς. Αντιθέτως, πρόκειται για ένα σχέδιο δράσης που θα ενσωματώνει οργανικά και σε όλο του το εύρος, την άρρητη γνώση, που εκπορεύεται από την κοινωνία των πολιτών της περιοχής, η οποία ήταν και παραμένει ουσιαστικός αρωγός της όλης προσπάθειας. Εδώ έγκειται και η ιδιαιτερότητα της παρούσας μελέτης. Το κείμενο που ακολουθεί, είναι προϊόν συνδιαμόρφωσης των θεωρητικών και τεχνικών γνώσεων της ομάδας της μελέτης (ρητή γνώση), καθώς και της εμπειρίας και γνώσης των τοπικών ιδιαιτεροτήτων της περιοχής από τους ίδιους της τους κατοίκους (άρρητη γνώση). Αξιοθαύμαστη -εάν όχι πρωτόφαντη στα ελληνικά χρονικά εκπόνησης συναφών μελετών- είναι η

επώνυμη συμμετοχή των κατοίκων και φορέων της περιοχής στο βασικό *corpus* της μελέτης, με την συμπλήρωση ειδικού ερωτηματολογίου, που συμπυκνώνει όλο το θεματικό της φάσμα. Για παράδειγμα, προτάχθηκαν ως κύρια προβλήματα της τοπικής κοινωνίας, οι καταστροφικές επιπτώσεις των πυρκαγιών, τόσο στο φυσικό περιβάλλον και τις υποδομές, όσο και στον οικονομικό τομέα (κυρίως πρωτογενή και τριτογενή). Ειδικότερα, μεγάλη έμφαση δόθηκε στη συρρίκνωση του αγροτικού εισοδήματος από την μέχρι πρότινος αρκετά υψηλή παραγωγή ελαιολάδου και στη δεινή θέση στην οποία περιήλθε η κτηνοτροφία της περιοχής, λόγω της έλλειψης βοσκήσιμων χορτολιβαδικών εκτάσεων τους καλοκαιρινούς μήνες. Επίσης, στην εξάλειψη της μελισσοκομίας, αλλά και των άλλων αγροτικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Όσον αφορά στον τουριστικό κλάδο, τονίστηκε ο ολέθριος αντίκτυπος που είχε στους επισκέπτες της περιοχής, η κατάσταση κινδύνου/ανασφάλειας στην οποία περιήλθαν κατά τη διάρκεια εξάπλωσης της πυρκαγιάς. Πέραν του τομέα της διάγνωσης και προβληματοποίησης των συνεπειών των πυρκαγιών, επιχειρήθηκε και μια εις βάθος εισήγηση προτεινόμενων μέτρων, από τους ίδιους τους κατοίκους, που απαντούν στα ως άνω. Συγκεκριμένα, προτάθηκε η κατάρτιση ειδικού σχεδίου επιτήρησης και αντιμετώπισης των πυρκαγιών, βασισμένου στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, ο σχεδιασμός και υλοποίηση έργων υποδομής (κατασκευή δικτύων ύδρευσης-άρδευσης, οδοποιίες), η αναβάθμιση του υπάρχοντος Πυροσβεστικού Κλιμακίου, η δημιουργία τουριστικής ταυτότητας και η ανάδειξη συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, καθώς και η ευρύτερη αξιοποίηση νέων τεχνολογιών οριζώντιου σκοπού. Θεωρώντας εφικτά τα παραπάνω μέτρα, σε συνδυασμό με την προτεινόμενη δέσμη έργων από την ομάδα έργου της μελέτης, οι κάτοικοι της περιοχής, ουσιαστικά συνυπογράφουν την παρούσα μελέτη, αιτούμενοι την όσο το δυνατόν ταχύτερη προώθηση των προτεινόμενων ενεργειών.

Με βάση τα παραπάνω, έχοντας, α) αποτυπώσει την υφιστάμενη κατάσταση των περιοχών, β) αναδείξει με ενάργεια τα αδιαμφισβήτητα προβλήματά τους, γ) προτείνει συγκεκριμένα μέτρα και προτάσεις, ενσωματώνοντας την κρίσιμη εμπειρία των δημοτών και τέλος, συμπεριλάβει επώνυμα τις εισηγήσεις αυτών, στο βασικό κείμενο της μελέτης, θεωρώ πως είναι εύλογη η αισιοδοξία που προκύπτει ως προς την αμεσότητα λήψης αποφάσεων προώθησης αυτών των μέτρων.

Κεφάλαιο 1. Υφιστάμενη Κατάσταση πυρόπληκτων περιοχών

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και των σχέσεων μεταξύ Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κοινωνίας των Πολιτών οδηγεί σε ένα μακρύ κατάλογο θεμάτων προς διαβούλευση, που χαρακτηρίζουν τη λειτουργία, την επιθυμία και τη δυναμική της περιοχής, να ανταποκριθεί στις ανάγκες που θέτει η βία των πυρκαγιών. Αξιοσημείωτο είναι μάλιστα το γεγονός, πως στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει, εν συνόλω, το τοπικό οικοσύστημα, όπως εκτίθεται και τεκμηριώνεται αναλυτικότερα στο κυρίως σώμα της παρούσας μελέτης.

Ειδικότερα, η τρέχουσα αποτύπωση του *status quo* της περιοχής σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, διχοτομείται εξ ορισμού σε δύο άξονες. Ο πρώτος συμπεριλαμβάνει τα πλεονεκτήματα της περιοχής και τα δυνατά ή δυνάμει δυνατά της σημεία, ενώ ο δεύτερος ενσωματώνει τα μειονεκτήματά της, ή αλλιώς τις εγγενείς αδυναμίες της, πάνω στις οποίες γίνεται εκτενής αναφορά και προτείνονται διορθωτικά μέτρα, όπου αυτό είναι δυνατό. Η διαφοροποίηση αυτή συμπεριλαμβάνει τόσο την έννοια του κινδύνου, όσο και την έννοια της ευκαιρίας. Ως εκ τούτου, από τη μία πλευρά τονίζεται η επισφάλεια που προκύπτει λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής (γεωμορφολογία, δυναμικό του ανέμου, ανθρωπογενής παράγοντας, ρηχό επιχειρηματικό προφίλ, γήρανση πληθυσμού, ελλειμματικές υποδομές), ενώ από την άλλη αναδεικνύονται τα ισχυρά της σημεία (μικροκλίμα, μακρά ιστορία, πολιτιστική παράδοση, τουριστικό υπόβαθρο), τα οποία σε συνδυασμό με τη βελτίωση –αν όχι την πλήρη αναστροφή– των αδύνατων στοιχείων της, μπορούν να οδηγήσουν στην πρόληψη του φαινομένου της επαναληψιμότητας των πυρκαγιών, στην περιβαλλοντική τους αποκατάσταση και στην υιοθέτηση ενός νέου παραγωγικού υποδείγματος.

Ο δυισμός αυτός εμφανίζεται, κυρίως, μέσα από τις κρυσταλλώσεις των αρνητικών επιπτώσεων των επαναλαμβανόμενων πυρκαγιών, οι οποίες ακόμη και σήμερα δεν έχουν επουλωθεί. Η κατάσταση αυτή επιτείνεται από την απουσία ενός ολιστικού σχεδίου κατάλληλων μέτρων και δράσεων, το οποίο θα είχε σκοπό την υπέρβαση των εγγενών αδυναμιών που σχετίζονται με την αναποτελεσματικότητα μέτρων πρόληψης, με το μικρό μέγεθος των μονάδων πυρόσβεσης, καθώς και την αδυναμία ανάληψης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Προς επίρρωση των ανωτέρω, είναι χαρακτηριστικό ότι σε κοινή τους δήλωση το 2016, εκπρόσωποι των πέντε περιοχών, προέταξαν ως βασικό τους αίτημα, την κατάρτιση ειδικού σχεδίου επιτήρησης και αντιμετώπισης των πυρκαγιών, αποκλειστικά εστιασμένο στην περιοχή και βασισμένο στα ιδιαίτερα της χαρακτηριστικά. Κεντρικός πυρήνας της στοχοθεσίας ενός τέτοιου σχεδίου, είναι άμεσα και συντονισμένα να γίνεται εφαρμόσιμο από όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις πυρόσβεσης (Πυροσβεστική Υπηρεσία-Ελληνική Αστυνομία-Ομάδες Πυρασφάλειας Δήμου Αγίου Βασιλείου-Εθελοντές κ.ά.). Επιπρόσθετα και διαπνεόμενοι από την ίδια φιλοσοφία, αξίωσαν την εκπόνηση ενός ειδικού στρατηγικού σχεδιασμού, για την τόνωση της τοπικής οικονομίας, το οποίο θα έθετε ένα τέλος στην ερημοποίηση της ευρύτερης περιοχής, βελτιώνοντας την

ελκυστικότητα της, μέσω της ανάδειξης των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων και της ενθάρρυνσης νέων επενδύσεων.

Ωστόσο, ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που εντοπίζονται από όλους τους σχετικούς φορείς είναι η οικονομική εξάρτηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την Περιφέρεια και το Κεντρικό Κράτος. Εξάλλου, οι Δήμοι και οι Κοινότητες δεν έχουν τα απαραίτητα θεσμικά εργαλεία, ώστε να διευκολύνονται να αναπτύσσουν τέτοιου είδους δραστηριότητες εξ ιδίων πόρων. Το ειδικό βάρος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε οικονομικούς όρους κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ενώ και οι δαπάνες της αποτελούν, επίσης, ένα ελάχιστο τμήμα των συνολικών δημόσιων δαπανών. Τα μικρά αυτά ποσοστά έχουν άμεση σχέση, τόσο με το εύρος των αρμοδιοτήτων που ασκούν οι ΟΤΑ γενικότερα, όσο και με τους πόρους που έχουν στη διάθεση τους για να τις υλοποιήσουν. Η συγκέντρωση άσκησης αρμοδιοτήτων στο κεντρικό κράτος αλλά και τις περιφερειακές απολήξεις του διευκολύνει τις άνωθεν επεμβάσεις στις τοπικές κοινωνίες και αποτρέπει την εξέλιξη των τοπικών αρχών σε αυτοδύναμα όργανα άσκησης μιας δημοκρατικά νομιμοποιημένης εξουσίας, που λογοδοτεί άμεσα στις τοπικές κοινωνίες.

Ταυτόχρονα, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει ακόμη αξιοποιήσει σε ικανοποιητικό βαθμό τα νέα, σύγχρονα εργαλεία, μεθόδους και αρχές πρόληψης, ενώ η ηλεκτρονική διακυβέρνηση και γενικότερα η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών δεν έχουν διαδοθεί σε βαθμό αντίστοιχο με το υψηλό επίπεδο ανάπτυξης και ενσωμάτωσης των τεχνολογιών αυτών, που χαρακτηρίζει την σημερινή ελληνική κοινωνία και οικονομία. Έτσι, είναι δύσκολο να επιτευχθούν οι βέλτιστες οικονομίες κλίμακας που απαιτούνται σε μια σειρά κρίσιμους τομείς, όπως αυτές που έχουν ήδη αναφερθεί (δράσεις πρόληψης-αποκατάστασης, στρατηγικού σχεδιασμού, έργων υποδομής, τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες). Οι αδυναμίες αυτές επιτείνονται από τις σοβαρές ελλείψεις σε στελέχωση, πόρους και υλικοτεχνική υποδομή.

1.1 Ισχυρά σημεία και Αδυναμίες – Ευκαιρίες και Απειλές: Μια swot ανάλυση για τον Δήμο Αγ. Βασιλείου με επίκεντρο τις περιοχές «Μέλαμπες, Αγ. Γαλήνη, Σαχτούρια, Κρύα Βρύση, Ορνέ»

Η Μελέτη Περιβαλλοντικής Αποκατάστασης και Αναπτυξιακής Αναβάθμισης των πέντε πληγείσων, από τις πυρκαγιές, περιοχών του Δήμου Αγίου Βασιλείου (Μέλαμπες, Αγ. Γαλήνη, Σαχτούρια, Κρύα Βρύση, Ορνέ) προχώρησε και σε μια συνθετική αξιολόγηση των ισχυρών σημείων και των αδυναμιών των πέντε μελετώμενων περιοχών, καθώς και σε μια γενική εκτίμηση για τις ευκαιρίες και τις απειλές που ενδέχεται να παρουσιαστούν στο μέλλον. Η εν λόγω συνθετική αξιολόγηση βασίστηκε σε σχετικές ειδικότερες αναλύσεις, που αφορούν βασικούς τομείς της μελέτης (γεωμορφολογία - περιβάλλον, υποδομές, παραγωγικό μοντέλο, οικονομική ανάπτυξη, δημογραφικά και εν γένει κοινωνικά χαρακτηριστικά, τουρισμός), οι οποίοι αναλύονται ξεχωριστά. Η εν λόγω σύνθεση, αξιοποίησε και τις απαντήσεις της τοπικής κοινωνίας στα ερωτηματολόγια που τους είχαν αποσταλεί, κυρίως ως προς την ιεράρχηση των προβλημάτων και τη διαμόρφωση των οριζόντιων και κάθετων προτάσεων μέτρων επίλυσης αυτών.

1.1.A Ισχυρά σημεία

Ο Δήμος Αγ. Βασιλείου και ειδικότερα οι πέντε υπό μελέτη περιοχές, με τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματά τους, τίθενται μπροστά σε νέες προκλήσεις που θέτει μετ επιτάσεως το ίδιο το τοπικό οικοσύστημα και τα απότοκα των επαναλαμβανόμενων καταστροφικών πυρκαγιών. Πρόκειται για ένα λειτουργικό και ισορροπημένο οικοσύστημα, το οποίο χαρακτηρίζεται από την ενεργή-δυναμική του παρουσία, υπό τον κοινό στόχο αντιμετώπισης του φαινομένου των πυρκαγιών και των συνεπειών αυτών στην καθημερινή διαβίωση. Στο πλαίσιο αυτό, οι τοπικές αρχές έχουν αναπτύξει έναν συναινετικό πολιτικό πολιτισμό, βρίσκοντας αρωγό και ουσιαστικό συντονιστή των προσπάθειών τους τον Δήμο. Συνεπώς, στα σημαντικά πλεονεκτήματα αυτής της γεωγραφικής συστάδας ανήκουν οι ισχυρές μορφές διακοινοτικής συνεργασίας, οι οποίες επιχειρούν την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων, μέσω της δημιουργίας αρραγών μετώπων.

Αρκετά ισχυρό σημείο και συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής αποτελεί το εξαιρετικά εύκρατο και με τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα μικροκλιματικές διαφοροποιήσεις κλίμα, το οποίο αποτελεί βασικό θετικό παράγοντα στην ανάπτυξη του τουρισμού, αλλά και του κλάδου της γεωργίας. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι το πολύ υψηλό ποσοστό ηλιοφάνειας, το μεγάλης διάρκειας καλοκαίρι, που ξεκινά τον Απρίλιο και διαρκεί έως τον Οκτώβριο, και ταυτόχρονα ο πολύ ήπιος χειμώνας.

Επίσης, η γεωγραφική θέση της περιοχής στο νότιο ανατολικό σημείο του Νομού Ρεθύμνου και η πλούσια γεωμορφολογία της, σε συνάρτηση με το μεγάλο μήκος της ακτογραμμής της, συνιστούν σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι πολλών τουριστικών προορισμών, τόσο στην Κρήτη, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Πολλοί το χαρακτηρίζουν ως το πιο πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη στο νότιο τομέα, όχι μόνο του νομού, αλλά και της νήσου γενικότερα. Αυτή η ανάπτυξη μπορεί να προέλθει με την προσέλκυση διαφορετικών πηγών επενδυτικού χαρακτήρα, π.χ. με τη δημιουργία σύγχρονων εγκαταστάσεων ελλιμενισμού γιωτ και υδατοδρομίων.

Σε επίπεδο φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, η υπεροχή της είναι σχεδόν αυταπόδεικτη, καθώς έχει να επιδείξει ένα μοναδικό και υψηλής οικολογικής αξίας φυσικό περιβάλλον (προστατευόμενες περιοχές και περιοχές φυσικού κάλλους, ενδημική πανίδα και χλωρίδα, σπάνια οικοσυστήματα, όμορφες και εξαιρετικά καθαρές παραλίες, άθικτα φυσικά τοπία), σε συνδυασμό με μια μεγάλη πολιτιστική κληρονομιά (αρχαιολογικά μνημεία, παραδοσιακούς οικισμούς, θρησκευτικούς προορισμούς, μοναδικότητα ηθών, εθίμων και φιλόξενη ατμόσφαιρα), στοιχεία που συνθέτουν ένα μείγμα δυνατών πόλων έλξης επισκεπτών από όλο τον κόσμο.

Επιπλέον, η περιοχή είναι ιδιαίτερα γνωστή για την παραγωγή ποιοτικών αγροτικών προϊόντων και την γαστρονομία της, που μπορούν είτε να διατεθούν στην τουριστική αγορά, είτε να αποτελέσουν αυτόνομο τουριστικό προϊόν. Σημειώνεται ότι, γενικότερα η κρητική κουζίνα απολαμβάνει ιδιαίτερης αναγνώρισης διεθνώς και αποτελεί σημαντικό, πλην όμως ανεκμετάλλευτο έως σήμερα τουριστικό πόρο.

Τέλος, όσον αφορά το πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο διαχείρισης της ευρύτερης περιοχής, είναι πολύ σημαντικό το γεγονός, πως παρά τους συγκριτικά χαμηλούς προϋπολογισμούς, ο έλεγχος των ιδίων εσόδων επιτρέπει στον Δήμο να έχει τη βασική εξουσία στην οικονομική διαχείριση (σχετική οικονομική αυτοδυναμία). Εξάλλου, το χρέος του Δήμου κυμαίνεται σε μεσαία επίπεδα, σε σχέση με τους υπόλοιπους δήμους της χώρας. Επιπλέον, η οικονομική διαχείριση ασκείται με ικανοποιητικό τρόπο και δεν παρατηρούνται φαινόμενα κακοδιοίκησης και διαφθοράς. Στο γεγονός αυτό συμβάλλουν και τα αιρετά όργανα των τοπικών αρχών, τα οποία ασκούν με συνέπεια τα πολιτικά τους καθήκοντα, καθώς και το προσωπικό των οικονομικών υπηρεσιών, που ασκούν τις υπηρεσιακές τους αρμοδιότητες με επάρκεια. Σε γενικές γραμμές, η αποτελεσματικότητα του Δήμου ως φορέας παροχής υπηρεσιών και παραγωγής τοπικών υποδομών κινείται σε ικανοποιητικά επίπεδα, παρά τις δεδομένες δυσκολίες.

1.1.B Αδυναμίες

Εκτός από τα παραπάνω ισχυρά σημεία, η παρούσα μελέτη έρχεται αντιμέτωπη και με πολλές και ουσιαστικές αδυναμίες, οι οποίες αναδεικνύουν τόσο τις αιτίες, όσο και το μέγεθος και τις συνέπειες των προς επίλυση προβλημάτων. Οι μικρές, απομονωμένες και τελικά μη βιώσιμες κοινότητες παρουσιάζονται ανήμπορες να προσφέρουν τις βασικές υπηρεσίες και υποδομές στους πολίτες τους. Η έλλειψη ικανοποιητικής χρηματοδότησης, ο δυϊσμός ως προς το ρόλο των δήμων και κοινοτήτων, αλλά και η αναντιστοιχία των θεσμών με λειτουργικές γεωγραφικές ενότητες, είναι από τα σημαντικότερα προβλήματα που απαντώνται, όσον αφορά τη διοικητική διάρθρωση των τοπικών αρχών.

Αρκετά μειονεκτήματα εντοπίζονται και στο βαθμό ωρίμανσης των υφιστάμενων υποδομών, όπου καταγράφεται η αδυναμία αντιμετώπισης σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων, μεταξύ των οποίων και οι πυρκαγιές (π.χ. οδοποιίες, ύδρευση, άρδευση, αποχέτευση, υπογειοποίηση των εναέριων καλωδίων ηλεκτρικού ρεύματος), επηρεάζοντας αφενός την ποιότητα ζωής των κατοίκων και αφετέρου δυσχεραίνουν το έργο της πρόληψης και καταστολής των. Στο ίδιο πλαίσιο, εντάσσονται οι προς αναβάθμιση/κατασκευή υποδομές πυροπροστασίας και πυρόσβεσης, όπως η συντήρηση και η δημιουργία νέων υδατοδεξαμενών και η αναβάθμιση και συμπλήρωση του δικτύου πυρόσβεσης.

Αν και στην προηγούμενη ενότητα των ισχυρών σημείων είχαν εντοπιστεί και αναδειχθεί οι θετικές επιδράσεις της γεωμορφολογίας και των κλιματολογικών συνθηκών της περιοχής, όσον αφορά στα πεδία της γεωργίας και του τουρισμού, εδώ παρατηρείται μια αντιστροφή – επιβαρυντική ως επί το πλείστον- του ρόλου αυτών στο φαινόμενο των πυρκαγιών. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία της περιβαλλοντικής μελέτης, της έκθεσης της πυροσβεστικής, καθώς και των εμπειρικών παρατηρήσεων των ίδιων των κατοίκων της περιοχής, οι ισχυροί βόρειοι και βορειοδυτικοί άνεμοι που πνέουν στην περιοχή, κατά τους θερινούς μήνες, επικουρούμενοι από τα δύο φαράγγια της ευρύτερης περιοχής (Κουρταλιώτη, Κοτσουφού), καθώς και το ιδιαίτερο γεωγραφικό ανάγλυφο των πέντε κοινοτήτων, συνιστούν την κύρια αιτία γέννησης και επανάληψης του φαινομένου, εξαιρώντας τον ανθρωπογενή παράγοντα.

Παράλληλα, ένα ακόμα σοβαρό μειονέκτημα της μελετώμενης περιοχής είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας, σε συνδυασμό με το ρηχό μοντέλο επιχειρηματικότητας της περιοχής. Τούτο επιβεβαιώνεται από τον αριθμό των ανέργων που ήταν εγγεγραμμένοι στα γραφεία του ΟΑΕΔ για περισσότερο από 6 μήνες, καθώς και από τον αριθμό των ανέργων που ήταν εγγεγραμμένοι στα γραφεία του ΟΑΕΔ για περισσότερο από 12 μήνες. Από το δείγμα αυτό, καθώς και από τις αιτήσεις επιδομάτων ανεργίας, ανακύπτει και το συμπέρασμα της υψηλής εποχικότητας των επαγγελματιών των κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι έχουν ουσιαστικά εμπεδώσει αυτό το ημιμόνιμο προφίλ απασχόλησης. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί δύο σοβαρές συνέπειες για την κοινωνία των πέντε περιοχών:

- A.** Το παραγόμενο προϊόν της τοπικής οικονομίας είναι μικρότερο από εκείνο που μπορεί να παραχθεί, οδηγώντας σε μικρότερη ποσότητα προϊόντος για κατανάλωση ή επένδυση. Κατά συνέπεια το βιοτικό επίπεδο ή η μελλοντική παραγωγική ικανότητα της κοινωνίας θα είναι σε επίπεδα χαμηλότερα από εκείνα που θα ήταν δυνατό να επιτευχθούν αν υπήρχε πλήρης απασχόληση.
- B.** Η ανεργία σαν φαινόμενο δημιουργεί σοβαρό κοινωνικό κόστος, εξαιτίας της ανθρώπινης δυστυχίας, των απογοητεύσεων και της έλλειψης εισοδήματος για τα άτομα που τυχαίνει να είναι άνεργα. Τα ως άνω επιτείνουν την τάση ερημοποίησης των περιοχών, που τα τελευταία χρόνια γνωρίζει συνεχή αύξηση.

Όπως αναφέρθηκε ήδη, η ανεργία επικουρείται από ένα παρωχημένο μοντέλο επιχειρηματικότητας, που δεν βοηθά στην άμβλυνση του φαινομένου. Ειδικότερα, προκύπτει ότι στην περιοχή, η επιχειρηματικότητα χρειάζεται αναβάθμιση και εξέλιξη σε επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων, καθότι σήμερα χαρακτηρίζεται από ρηχότητα, εσωστρέφεια και αρκετά υψηλή «επιχειρηματικότητα ανάγκης» και όχι «ευκαιρίας». Με άλλα λόγια, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων εκδηλώνεται επειδή ο επιχειρηματίας δεν έχει ή δεν μπορεί να διακρίνει άλλη δυνατότητα βιοπορισμού. Τέλος, διαπιστώνονται ελλείψεις σε γενικότερη γνώση και αντίληψη περί επιχειρηματικότητας και εναλλακτικών λύσεων, καθώς και εμπόδια που έχουν να κάνουν με τις ανάγκες σε εξειδικευμένη γνώση, εκπαίδευση-κατάρτιση και δεξιότητες. Όπως αποδεικνύεται στην περιοχή, η επίδοση του «τριγώνου της γνώσης» (Παιδεία-Έρευνα-Καινοτομία) είναι «φτωχή».

Επίσης, όσον αφορά τις κοινωνικές – δημογραφικές εξελίξεις παρατηρείται ανησυχητική τάση αύξησης του φαινομένου της πληθυσμιακής γήρανσης στις πέντε περιοχές. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό των ατόμων σε ηλικία εργασίας συρρικνώνεται, ενώ ο σχετικός αριθμός των συνταξιούχων διευρύνεται. Ταυτόχρονα, εκτιμάται πως αν δεν υπάρξει παράγοντας ανάσχεσης της τάσης αυτής (αναπτυξιακές πολιτικές, νέες επενδύσεις, νέο παραγωγικό μοντέλο, επιστροφή νέων στην περιοχή), το ποσοστό των ηλικιωμένων στο σύνολο του πληθυσμού θα αυξηθεί σημαντικά κατά τις επόμενες δεκαετίες, καθώς ένα μεγάλο ποσοστό της γενιάς της μεταπολεμικής έκρηξης γεννήσεων (baby-boom) φτάνει στο όριο συνταξιοδότησης. Αυτό, με τη σειρά του, θα οδηγήσει σε αυξημένη επιβάρυνση για τα πρόσωπα που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας, τα οποία θα πρέπει να

αναλάβουν τις δαπάνες που απαιτούνται από την γήρανση του πληθυσμού για μια πληθώρα αναγκών.

1.1.Γ Ευκαιρίες

Παρά τις αδυναμίες που καταγράφονται, η προοπτική αναδιάρθρωσης της σημερινής κατάστασης, στο πλαίσιο ενός νέου και περισσότερο συμπεριληπτικού σχεδίου, αναμένεται να ενισχύσει το ρόλο της δημοτικής αρχής, των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών, στην προσπάθεια θωράκισης και ενδυνάμωσης των πεδίων της πρόληψης και της καταστολής των πυρκαγιών από τη μία, και υλοποίησης και εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων περιβαλλοντικής αποκατάστασης και αναπτυξιακής αναβάθμισης από την άλλη.

Αν και η έκταση και η πολυπλοκότητα των απαιτούμενων αλλαγών θα εξαρτηθούν και από το τελικό μεταρρυθμιστικό σχήμα, είναι σχεδόν βέβαιο πως η αναδιάρθρωση θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και σε βελτίωση της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής/εδαφικής συνοχής των υπό μελέτη περιοχών. Ευκαιρίες θα δημιουργηθούν, επίσης, στον τομέα των ανθρώπινων πόρων. Καταρχήν, αναμένεται αύξηση των θέσεων εργασίας, εξαιτίας των έργων που προτείνεται να υλοποιηθούν. Το γεγονός αυτό, μπορεί επαγωγικά να εκβάλλει και σε αύξηση του προσωπικού του Δήμου, βελτιώνοντας την στελέχωσή του, μέσω της σύνδεσης των προσλήψεων με την ατομική φυσιογνωμία και αποδοτικότητα των υπαλλήλων, καθώς και την αποτελεσματικότητά του αναβαθμίζοντας τη διοικητική του ικανότητα.

Επιπλέον, η λειτουργία του δήμου και των τοπικών κοινοτήτων, μέσω της επίτευξης συγκεκριμένων στόχων και της εισαγωγής εργαλείων και πρακτικών για τη μέτρηση αποδοτικότητας και τη μείωση της γραφειοκρατίας, μπορεί να συστηματοποιήσει καλές πρακτικές και να συμβάλει στη μείωση των διοικητικών βαρών. Σημαντική ευκαιρία για την ευρύτερη περιοχή, θα αποτελέσει η αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Οι ευκαιρίες για την τοπική αυτοδιοίκηση αναμένεται να επεκταθούν και στον οικονομικό τομέα, μέσω της αξιοποίησης των υφιστάμενων εθνικών και ευρωπαϊκών εργαλείων. Συνεπώς, αναμένεται ενίσχυση των εσόδων, μέσω της χρηματοδότησης από τα τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, καθώς και μέσω της διεκδίκησης χρηματοδότησης απευθείας από την Ε.Ε. Τέλος, σημαντική ευκαιρία για μια ολιστική οικονομική διαχείριση θεωρείται η εφαρμογή διαδικασιών συμμετοχικού προϋπολογισμού, όπως αυτός που προτείνεται, ενσωματώνοντας προγράμματα και δράσεις που αποτελούν αποτέλεσμα διαβούλευσης ομάδας τεχνοκρατών και επιστημόνων με την τοπική κοινωνία.

Όσον αφορά τον τομέα των υποδομών, παρουσιάζονται αρκετές ευκαιρίες για την αναβάθμισή τους, μέσω προγραμμάτων και οργανισμών που μπορούν να υποστηρίξουν τέτοιες ενέργειες. Η δημιουργία ενός δικτύου δομών και υπηρεσιών, ένας κεντρικός Οργανισμός Δημόσιου ή Ιδιωτικού Δικαίου, ή μια Εταιρεία που συστήνουν οι δήμοι και οι κοινότητες, με τεκμηριωμένη διαχειριστική επάρκεια, θα μπορούσαν, επίσης, να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση. Εξάλλου, υπάρχουν αρκετά εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα μεταφοράς τεχνογνωσίας και

ανάπτυξης υποδομών για ισόρροπη και στοχευμένη ανάπτυξη σε όλο το φάσμα των θεματικών αξόνων της μελέτης (πρόληψη και καταστολής πυρκαγιών, περιβαλλοντικής αποκατάστασης, οικονομικής αναβάθμισης).

Οι διαδημοτικές συνεργασίες αποτελούν μια ακόμα ευκαιρία, ως μέσο ενσωμάτωσης βέλτιστων πρακτικών σε συναφή ζητήματα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν συνεργασίες με στόχο τη δικτύωση για την υλοποίηση δράσεων των Ομάδων Τοπικής Δράσης, μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader. Στον τομέα του χωρικού και οικιστικού σχεδιασμού, η επανεξέταση του υφιστάμενου σχεδίου (ΣΧΟΑΠ) κρίνεται απαραίτητη, γιατί θα ενσωματώσει μια ολοκληρωμένη πρόταση κατευθύνσεων πολιτικής για τη ρύθμιση του χώρου, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης και βάσει των αρχών της αειφόρου ανάπτυξης.

Ως προς τον τομέα του περιβάλλοντος, η μεγαλύτερη ευκαιρία που παρουσιάζεται, σχετίζεται με την προσαρμογή στην περιβαλλοντική νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ενίσχυση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της πράσινης ανάπτυξης, με ευεργετικά αποτελέσματα στη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ως προς τα περιβαλλοντικά θέματα και την ποιότητα ζωής.

Στο πλαίσιο των ευκαιριών, δεν θα μπορούσε παρά να προταχθεί ως η πλέον κρίσιμη θεματική, ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών της περιοχής, οι οποίες δύνανται να αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος, για ένα νέο ανταγωνιστικό και υψηλής προστιθέμενης αξίας, παραγωγικό μοντέλο. Υπό το φως αυτό, ξεχωρίζουν οι δυνατότητες ανάπτυξης θεματικού τουρισμού. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η περιοχή διαθέτει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (πλούσιο φυσικό περιβάλλον, ιδανικό κλίμα, αξιόλογους πολιτιστικούς και ανθρωπογενείς πόρους, ποιοτικά τοπικά προϊόντα, τοπική παράδοση), τα οποία αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα, καθώς και τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη του εναλλακτικού/θεματικού τουρισμού (φυσιολατρικός, θρησκευτικός, γαστρονομικός κ.α.), ο οποίος διεθνώς σημειώνει έντονη ζήτηση. Ο επαναπροσδιορισμός της τουριστικής κατεύθυνσης σε αυτά τα είδη τουρισμού, θα δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που θα οδηγήσουν στη δημιουργία/ανάδειξη της τουριστικής ταυτότητας της περιοχής, διαφοροποιώντας την από τις όμορες, προς αυτήν, περιοχές του δήμου. Απότοκα αυτών θα αποτελέσουν η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της και η ανάσχεση των τάσεων εγκατάλειψής της, μέσω της ανάδειξης και ανάπτυξης αναξιοποίητων – πλην όμως δυναμικών-στοιχείων της, που αποτελούν αδρανές έως σήμερα τουριστικό κεφάλαιο. Τα ως άνω μπορούν και πρέπει να ενισχυθούν, μέσω της διασύνδεσης με τον πρωτογενή τομέα της περιοχής και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, απολήγοντας σε πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα τόσο για τον τουρισμό, όσο και για την τοπική παραγωγή.

1.1.Δ Απειλές

Καταρχήν θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η μεγάλη επαναληψιμότητα του φαινομένου των πυρκαγιών. Εξαιρουμένων των γεωμορφολογικών και κλιματολογικών συνθηκών (για τα οποία γίνεται λόγος στο τμήμα-αδυναμίες), ως απειλή για το περιβάλλον και τις περιουσίες των κατοίκων της περιοχής, εκλαμβάνεται ο ανθρωπογενής παράγοντας. Είτε εμπρόθετα (εμπρησμοί), είτε

απρόθετα είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό, τόσο την γέννηση, όσο και την έκταση του φαινομένου.

Ως απειλή εμφανίζεται, επίσης, η μικρής εμβέλειας ομάδα πυροπροστασίας που περιπολεί την περιοχή (κλιμάκιο στα Δαριβιανά), η οποία σε συνδυασμό με το μη επαρκές δίκτυο πυρόσβεσης, δημιουργεί προϋποθέσεις μειωμένης αποτελεσματικότητας άμεσης παρέμβασης και καταστολής, εν τη γενέσει του φαινομένου. Επίσης, η αποδοτικότητα της πυροσβεστικής ομάδας, είναι δυνατόν να διακυβευτεί από την αδυναμία του υπάρχοντος προσωπικού να προσαρμοστεί στα δεδομένα της περιοχής (έλλειμμα γνώσης των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών) και τις απαιτήσεις των καιρικών συνθηκών. Στο ίδιο πλαίσιο, η έλλειψη εμπειρίας και τεχνογνωσίας των κατοίκων, οι οποίοι αποτελούν βασικούς αρωγούς των προσπαθειών των πυροσβεστών, συχνά περιπλέκουν τις καταστάσεις και καθιστούν αναποτελεσματική τη λειτουργία τους.

Σχετικά με τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των αναπτυξιακών έργων, ελλοχεύει ο κίνδυνος της καθυστέρησης στη λήψη των αποφάσεων και της ισχυρής επίδρασης της γραφειοκρατίας. Επιπλέον, η απουσία ενός συντονιστικού σχήματος αναπτυξιακής πολιτικής μπορεί να προκαλέσει, πρόσθετες δαπάνες ή/και απώλειες πόρων και χρηματοδοτήσεων. Επιπρόσθετα, στον περιβαλλοντικό τομέα, η περαιτέρω περιβαλλοντική υποβάθμιση, ως αποτέλεσμα τόσο των πυρκαγιών, όσο και ως απότοκο της άναρχης και σε κάθε περίπτωση μη σχεδιασθείσας τουριστικής ανάπτυξης, ενδέχεται να προκαλέσει εκτεταμένες αρνητικές επιπτώσεις στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των πολιτών, ενώ η μη αποτελεσματική και προληπτική λήψη μέτρων θα εντείνει το πρόβλημα. Προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη γραφειοκρατική και τεχνοκρατική προσέγγιση ως προς την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία μπορεί να προκαλέσει αντιδράσεις και αντιπαλότητες με μη ενημερωμένους κατοίκους.

Κεφάλαιο 2. Προτάσεις για Έργα

5.1 Εισαγωγή

Με αφετηρία το πλαίσιο το οποίο έχει ήδη τεθεί και έχοντας περιγράψει με τρόπο γλαφυρό, τις οδυνηρές επιπτώσεις των επαναλαμβανόμενων πυρκαγιών σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο στην τοπική κοινωνία των πέντε περιοχών, στο κεφάλαιο αυτό επιχειρούμε να προτείνουμε δράσεις και έργα, τα οποία θα εξυπηρετήσουν τον κύριο στόχο της μελέτης, ο οποίος δεν είναι άλλος από την τριπλή έλικα:

- α) του περιορισμού – αν όχι της εξάλειψης – του φαινομένου της εκτεταμένης επανάληψης των πυρκαγιών, μέσω ανάληψης πρωτοβουλιών προληπτικού χαρακτήρα,
- β) της περιβαλλοντικής αποκατάστασης/αναβάθμισης της περιοχής, μέσω αξιοποίησης αειφόρων πρακτικών και προτύπων και
- γ) της οικονομικής ανασυγκρότησης των πέντε περιοχών, μέσω δράσεων που θα αναδεικνύουν τα ισχυρά τους σημεία και πλεονεκτήματα.

Ως εκ τούτου, πρόκειται για μια δέσμη προτάσεων για τις πέντε περιοχές με ορίζοντα εικοσαετίας. Οι προτάσεις αναλύονται εκτενώς ανά θεματική ενότητα και βαθμολογούνται βάσει δύο κρίσιμων κριτηρίων. Αφενός, το κριτήριο της σημαντικότητας, με το οποίο αποτυπώνεται η βαρύτητα της υλοποίησης μιας συγκεκριμένης δράσης, επί της πλήρωσης των στόχων της μελέτης. Αφετέρου, το κριτήριο του χρονικού ορίζοντα υλοποίησης, με το οποίο καταδεικνύεται το άμεσο ή μη της εφαρμογής της κάθε δράσης. Η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση εκβάλλει στη δημιουργία τριών σεναρίων εφαρμογής, τα οποία ενσωματώνουν συγκεκριμένες προτάσεις, κοστολογούνται και αναλύονται διεξοδικά στο τελευταίο κεφάλαιο.

Η διάρθρωση της προτεινόμενης δέσμης έργων περιλαμβάνει επτά βασικές θεματικές ενότητες, οι οποίες διατρέχουν και τους τρεις κεντρικούς πυλώνες της μελέτης (πρόληψη, περιβαλλοντική αποκατάσταση, οικονομική αναβάθμιση). Πρόκειται συνοπτικά για έργα και δράσεις:

- δημιουργίας νέων **υποδομών** ή/και βελτίωση υφιστάμενων,
- **πυροπροστασίας,**
- **ύδρευσης-άρδευσης-αποχέτευσης,**
- δράσεων **εθελοντισμού** και των συνοδών δράσεων **εκπαίδευσης-ενημέρωσης,**
- αναζωογόνησης του **πρωτογενούς τομέα,**
- αναβάθμισης του **τουριστικού προϊόντος** και τέλος
- αξιοποίησης των **αναπτυξιακών ευκαιριών.**

Σημαντικό στοιχείο αναφοράς, το οποίο προσδίδει επιπρόσθετη αξία στην παρούσα μελέτη, είναι το γεγονός πως οι προτάσεις που παρατίθενται, δεν αποτελούν αποκλειστικά το αποτέλεσμα επιστημονικά τεκμηριωμένων λύσεων, αλλά ενσωματώνουν με τρόπο δυναμικό την άρρητη γνώση της τοπικής κοινωνίας, η οποία έχει προσωπική γνώμη και γνώση των πραγμάτων που συμβαίνουν στην καθημερινότητά της. Υπό το πρίσμα αυτό, θεωρούμε πως τίθενται οι βάσεις συμφωνίας σε

ένα φιλόδοξο, αλλά ρεαλιστικό σχέδιο, προκειμένου να εκπληρωθούν οι παραπάνω στόχοι, που αποτελούν τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τον τόπο σήμερα.

Τέλος, το κεφάλαιο αυτό απευθύνεται τόσο στην Περιφέρεια Κρήτης, όσο και στην Κυβέρνηση, ζητώντας τη συνδρομή τους στην επίσπευση, υποβοήθηση και υποστήριξη της υλοποίησης των προτεινόμενων μέτρων, η ανάπτυξη των οποίων προϋποθέτει μία ορατή, δυναμική και αποφασιστική στάση προώθησης.

5.2 Προτάσεις

1. Δημιουργία νέων υποδομών ή/και βελτίωση υφιστάμενων

Στην πρώτη θεματική ενότητα αναλύονται οι προτεινόμενες δράσεις δημιουργίας νέων υποδομών, οι οποίες θα βελτιώσουν την καθημερινότητα των κατοίκων των πέντε περιοχών. Ταυτόχρονα, ενσωματώνει δράσεις βελτίωσης των υφιστάμενων υποδομών, οι οποίες αποτελούν εξ ορισμού δράσεις αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού, με θετικό αντίκτυπο στο τοπικό οικοσύστημα. Πιο συγκεκριμένα, η ενότητα αυτή εστιάζει στους τομείς της οδοποιίας, στις υποδομές προσβασιμότητας και στα δίκτυα ενέργειας, με αντανάκλαση στους στόχους της πυροπροστασίας, της προσβασιμότητας και της τουριστικής αναβάθμισης.

1.1 Βελτίωση των Υποδομών

Όσον αφορά τον τομέα των υποδομών της οδοποιίας, στον Δήμο παρουσιάζεται η ανάγκη να προταθούν έργα για διαμορφώσεις των υφιστάμενων, διανοίξεις και ασφαλτοστρώσεις νέων δρόμων, καθώς και βελτίωση της προσβασιμότητας τους. Πιο συγκεκριμένα οι προτάσεις παρατίθενται ακολούθως.

Διαμορφώσεις, διανοίξεις, ασφαλτοστρώσεις

Οι παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης υφιστάμενων οδών (διαπλάτυνση, ασφαλτόστρωση, σύγχρονη σήμανση, κ.λπ.) καθώς επίσης και η κατασκευή νέων οδών αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για τη βελτίωση των επικρατουσών στο παρόν χρονικό διάστημα συνθηκών, στις πληγείσες από τις πυρκαγιές περιοχές, τόσο σε επίπεδο πρόληψης νέων καταστροφών όσο και σε επίπεδο οικονομικής ανασυγκρότησης και δημιουργίας συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης.

Πιο συγκεκριμένα, οι επεμβάσεις που προτείνονται στον άξονα αυτόν, αφορούν:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Βελτίωση των υφιστάμενων επαρχιακών δρόμων: α. Σπηλί – Αγία Γαλήνη β. Σπηλί – Μέλαμπες – Αγία Γαλήνη	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

Β. Ασφαλτόστρωση αγροτικής οδού Καλομάτη – Μαζά	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Μελέτη και κατασκευή νέας οδού στα όρια του οικισμού της Αγίας Γαλήνης που θα αποτελέσει εναλλακτική δίοδο πρόσβασης	Μέση	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος
Δ. Ολοκλήρωση και βελτίωση της νέας οδού Άγιος Γεώργιος – Άγιος Παύλος	Μέση/ Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος
Ε. Συντήρηση των αγροτικών δρόμων α. Μελαμπών – Αγίας Γαλήνη β. Κρύας Βρύσης – Μελάμπων γ. Μέλαμπες- Βούλγαρη – Γλίτσωνας δ. Αμμούδια Μούταλης – Άγιος Γεώργιος	Μέση/ Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

Στο πλαίσιο υλοποίησης προτεινόμενων έργων και δράσεων στον τομέα των υποδομών οδικών δικτύων (οδοποιίας), **οι βασικές παρεμβάσεις** που προτείνονται στις πληγείσες περιοχές, αφορούν στα κάτωθι έργα:

- ο Βελτίωση των υφιστάμενων επαρχιακών δρόμων “Σπηλί – Αγία Γαλήνη” και “Σπηλί – Μέλαμπες – Αγία Γαλήνη”
- ο Κατασκευή νέας οδού (περιφερειακή οδός) στα όρια του οικισμού της Αγίας Γαλήνης.

Ειδικότερα, οι ανωτέρω δυνητικές παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο των περιοχών, θα είχαν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ικανών προϋποθέσεων γρήγορης πρόσβασης και άμεσης επέμβασης των δυνάμεων πολιτικής προστασίας (π.χ. Πυροσβεστική) στις περιοχές που κινδυνεύουν από φυσικά φαινόμενα που έχουν εκδηλωθεί κατά το παρελθόν (πυρκαγιές) καθώς και άλλα για τα οποία υπάρχει αυξημένος κίνδυνος εμφάνισής τους (τσουνάμι). **Η ύπαρξη πολλαπλών και διαφορετικών οδών για την απομάκρυνση των κατοίκων/ επισκεπτών είναι επιτακτική και μπορεί να αποβεί καθοριστική για τη διάσωση των πολιτών σε περιπτώσεις εμφάνισης ακραίων καιρικών φαινομένων.**

Επιπροσθέτως, η βελτίωση ή/και κατασκευή νέων οδών θα συνέβαλε καθοριστικά και στην οικονομική ανάπτυξη των περιοχών μέσω υλοποίησης σχετικών δράσεων παραγωγικής ανασυγκρότησής τους. Αρχικά η έως σήμερα κακή -τεχνικά- κατάσταση του οδικού δικτύου, δυσχεραίνει σημαντικά την πρόσβαση στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ιδιαίτερα κατά τους χειμερινούς μήνες) καθώς επίσης και την μετακίνηση των επισκεπτών και των εργαζομένων στις κατά τόπους τουριστικές επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η (νέα) περιφερειακή οδός Σπηλί – Μέλαμπες – Αγία Γαλήνη, η κατασκευή της οποίας θα δώσει μοναδικές κοντινές διεξόδους στον τουρίστα επισκέπτη της Αγίας Γαλήνης, μετατρέποντας μια διαδρομή που υποχρέωνε τον επισκέπτη να ταξιδεύει 50-80 χλμ σε μια διαδρομή 10 χλμ.

Οι ανωτέρω προτεινόμενες παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο αποτελούν αναμφίβολα σημαντικά έργα για την τοπική κοινωνία τα οποία θα βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων και των επισκεπτών. Συνοπτικά τα αναμενόμενα οφέλη αναφέρονται παρακάτω:

- Εξασφάλιση πρόσβασης στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις
- Μείωση κόστους μεταφοράς αγροτικών προϊόντων
- Δημιουργία εναλλακτικής οδού πρόσβασης/ απομάκρυνσης από τις εν λόγω περιοχές
- Μείωση απόστασης και χρόνου πρόσβασης στους όμορους οικισμούς
- Αύξηση της τουριστικής κίνησης
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων

Προσβασιμότητα

Η προσβασιμότητα των δρόμων τόσο για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής, όσο και για τους φορείς πυροπροστασίας είναι ένα σημαντικό μέτρο υψηλής προτεραιότητας. Οι δράσεις σε αυτόν τον άξονα απαιτούν σωστό προγραμματισμό, όπως η σωστή σήμανση και βεβαίως ο καθαρισμός των αγροτικών δρόμων που πρέπει να γίνεται προς το τέλος της άνοιξης κάθε έτους, έτσι ώστε να είναι προσβάσιμοι κατά την αντιπυρική περίοδο. Ειδικότερα, οι προτάσεις που απαντούν στην προσβασιμότητα αφορούν:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Βελτίωση προσβασιμότητας και επέκταση του δικτύου αγροτικών δρόμων και διασύνδεση μεταξύ τους.	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
B. Σωστή διαμόρφωση δρόμων ώστε πάντα να έχουν διέξοδο	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Γ. Τοποθέτηση πληροφοριακών πινακίδων καθοδήγησης	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Δ. Κατασκευή υδατοδρομίου στην Αγία Γαλήνη	Μέση	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος
Ε. Βελτίωση υποδομών στο λιμάνι - Εξασφάλιση χώρων στάθμευσης - Κυκλοφοριακή μελέτη, στην Αγία Γαλήνη	Μέση	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος

Συντήρηση και επέκταση υποδομών ρεύματος

Ανάγκη βελτίωσης εμφανίζονται και στις υποδομές της παραγωγής ενέργειας καθώς η μη σωστή συντήρηση των κολόνων της ΔΕΗ και των καλωδίων καθώς και των φωτοβολταϊκών panel, είναι ίσως η δεύτερη κύρια αιτία για έναρξη πυρκαγιάς. Παράλληλα, εμφανίζεται και η ανάγκη για

επέκταση του δικτύου ρεύματος σε ανερχόμενη περιοχή που καλείται να φιλοξενήσει έναν νέο τύπο τουρισμού, υψηλού εισοδήματος (βίλες με πισίνα), αλλά και που θα ικανοποιήσει την αύξηση του αριθμού επισκεπτών στην περιοχή.

Έτσι προτείνονται:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Καθολική υποχρεωτική ετήσια συντήρηση των δικτύων ενέργειας και των υποδομών παραγωγής ενέργειας	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
B. Εξέταση της καταλληλότητας – συμβατότητας των εξαρτημάτων εναέριων δικτύων που χρησιμοποιούνται στους τοπικούς σταθμούς ηλεκτροδότησης	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Γ. Αντικατάσταση των εξαρτημάτων δικτύων μεταφοράς & διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που έχουν εξεταστεί ως επικίνδυνα, με ανθεκτικά προς τις συχνές έντονες καιρικές συνθήκες (ισχυροί βοριάδες)	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Δ. Βελτίωση και υπογειοποίηση καλωδίων	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Ε. Καθολική υποχρεωτική ετήσια συντήρηση των φωτοβολταϊκών panel	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
ΣΤ. Συντήρηση και τακτικός έλεγχος από ειδικό εμπειρογνώμονα τοπικών σταθμών ηλεκτροδότησης	Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Ζ. Συντήρηση και τακτικός έλεγχος από ειδικό εμπειρογνώμονα κεραιών κινητής τηλεφωνίας	Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Η. Επέκταση υποδομών ρεύματος (ΔΕΗ) α. προς την περιοχή Λενικό – Αλέξαινα – Μούδια – Άλωνα – Λαβρασό – Βρουλόκαμπο – Ροθιανά β. Άγιος Γεώργιος – Άγιος Παύλος	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος

2. Έργα Πυροπροστασίας

Στη δεύτερη θεματική ενότητα - η οποία με όρους κρισιμότητας ουσιαστικά καταλαμβάνει την πρώτη θέση - παρουσιάζονται συγκεκριμένες προτάσεις έργων, των οποίων η αποτελεσματικότητα παρέμβασης και υλοποίησης θα αποτελέσει τον κρισιμότερο παράγοντα επιτυχίας της μελέτης. Κεντρικούς στόχους της ενότητας αποτελούν: α) η δημιουργία μηχανισμού

πρόβλεψης και ενημέρωσης συνθηκών υψηλού κινδύνου, β) η άμεση ενεργοποίηση κατάστασης επιφυλακής και η καλλιέργεια νοοτροπίας εθελοντισμού και συνεργασίας, γ) η δημιουργία προληπτικών μέτρων αντιπυρικού χαρακτήρα και δ) η ενίσχυση και αναβάθμιση των μέτρων πυρόσβεσης, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων μεταφοράς τεχνογνωσίας από τους πυροσβέστες στους εθελοντές, αλλά και αντίστροφα, όσον αφορά σε στοιχεία τοπικής ιδιαιτερότητας.

2.1 Αντιπυρικές Ζώνες

Οι αντιπυρικές ζώνες προτάσσεται να δημιουργηθούν περίξ του οικισμού Κάτω Κρύας Βρύσης και εκατέρωθεν της κεντρικής επαρχιακής οδού έως τις Τ.Κ. Αγίας Γαλήνης, Σαχτούριων και Μελάμπων, με όργανο αγροτικών-κτηνοτροφικών εκτάσεων. Παράλληλα, ζώνες θα προκύψουν από την διάνοιξη αγροτικών δρόμων παραλλήλων με την φορά των βορείων ανέμων, όπου το επιτρέπουν οι κλίσεις του εδάφους, που θα βοηθήσουν να μη μεταδίδεται η φωτιά σε όλη την περιοχή. Συνοπτικά λοιπόν προτείνονται τα ακόλουθα:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Δημιουργία αντιπυρικών ζωνών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος / Μεσοπρόθεσμος
B. Δημιουργία αντιπυρικών ζωνών με τη διάνοιξη δρόμων	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος / Μακροπρόθεσμος

2.2 Περιπολίες

Ο σωστός προγραμματισμός και τοποθέτηση των περιπολιών, είναι ένα αναγκαίο μέτρο στο πλαίσιο της πυροπροστασίας. Η συχνότητα των περιπολιών είναι απαραίτητο να αυξάνεται τις μέρες που πνέουν ισχυροί άνεμοι, καθώς λόγω του γυμνού πλέον τοπίου των Μελαμπών, η οποιαδήποτε φωτιά με άνεμο μικρότερης έντασης από 6 μποφόρ συνήθως αντιμετωπίζεται χωρίς μεγάλες καταστροφές. Ειδικότερα, όταν οι άνεμοι προβλέπονται ανώτεροι των 6 μποφόρ απαιτείται αυξημένη δραστηριότητα των πυροσβεστικών δυνάμεων στην περιοχή της Βουβάλας για να αποφευχθεί ο κίνδυνος στη Γιαλιά (ειδικά με ανέμους βόρειο βόρειο-δυτικούς).

Υπό το πρίσμα αυτό, προτείνονται τα ακόλουθα:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Συχνές περιπολίες τις μέρες που πνέουν ισχυροί	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος

άνεμοι		/Περιοδικός
Β. Αναδιάταξη των πυροσβεστικών δυνάμεων τους καλοκαιρινούς μήνες με ενίσχυση περιπολιών στην περιοχή, καθιερώνοντας μόνιμη πυροσβεστική μονάδα κατά την θερινή περίοδο	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Περιοδικός
Γ. Ένα όχημα της πυροσβεστικής να επιτηρεί την πολύπαθη περιοχή.	Υψηλή / Μέση	Μεσοπρόθεσμος /Περιοδικό
Δ. Δασοφύλαξη και σωστή αστυνόμευση των χωραφιών για έλεγχο κινητικότητας	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

2.3 Πυροφυλάκια

Η ύπαρξη ενός μόνο πυροφυλακίου στις εξεταζόμενες περιοχές έχει αποδεχθεί μη αποτελεσματικός, οδηγώντας στην ανάγκη για δημιουργία νέων πυροφυλακίων, πυροσβεστικών κλιμάκων αλλά και πυροσβεστικού σταθμού. Πιο συγκεκριμένα προτείνονται:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
Α. Δημιουργία πυροσβεστικού κλιμακίου στην περιοχή	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Β. Τοποθέτηση πυροφυλάκιων σε κομβικά σημεία της περιοχής για άμεση επέμβαση και επιτήρηση με σύγχρονες υποδομές επικοινωνίας, που θα παρέχει δυνατότητες ελέγχου και επιτήρησης.	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Αναβάθμιση Πυροφυλακίου Κρύας Βρύσης με συνεχείς παρουσία πυροσβεστών με κατάλληλα οχήματα σε 24ωρη βάση, κατά τη θερινή περίοδο.	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Δ. Δημιουργία πυροσβεστικού σταθμού	Μέση	Μακροπρόθεσμος

2.4 Πυροσβεστικοί Κρουνοί

Οι πυροσβεστικές δεξαμενές τροφοδοσίας νερού της Δ/νσης Δασών που υπάρχουν στην περιοχή είναι πλήρως αναξιοποίητες, καθόσον κανείς δεν φροντίζει για την πλήρωσή τους με νερό και έτσι δεν υπάρχει δυνατότητα τροφοδοσίας στα πυροσβεστικά οχήματα σε περίπτωση πυρκαγιάς. Έτσι, ένα απαραίτητο μέτρο πυροπροστασίας είναι οι κρουνοί να μπορούν να αξιοποιηθούν και να εξεταστεί η ανάγκη για τοποθέτηση νέων. Συγκεκριμένα, προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Καταγραφή των πυροσβεστικών κρουνών	Μέση/ Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
B. Αξιοποίηση του δικτύου πυροσβεστικών δεξαμενών της Δ/νσης Δασών.	Μέση/ Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
Γ. Τοποθέτηση πυροσβεστικών κρουνών εντός των οικισμών.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

2.5 Καθαρισμός/ Αποψίλωση

Στο πλαίσιο της πρόληψης πυρκαγιών και πυροπροστασίας είναι σημαντικό να μη δημιουργούνται συνθήκες που ευνοούν την πυροδότηση ή εξάπλωση της πυρκαγιάς. Επομένως, είναι αναγκαία οι οικισμοί, τόσο στο εσωτερικό της πόλης, όσο και στους δρόμους και τα χωράφια να διατηρούνται καθαροί από διάφορα εύφλεκτα υλικά, ώστε να αποφεύγεται η τυχαία περίπτωση, αλλά να αποτρέπεται και ο κακόβουλος που επιθυμεί να δράσει με εύκολο τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα, προτείνονται τα ακόλουθα:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Υποχρεωτική αποψίλωση πρανών των κεντρικών δρόμων και εσωτερικά και πέριξ των ορίων των οικισμών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
B. Κοπή ξηρών χόρτων και κλαδιών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Γ. Αυστηρός έλεγχος στο κλάδεμα των δένδρων και κάψιμο ή καταστροφή των κλαδιών.	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Ετήσιος
Δ. Μεταφορά των περιφράξεων στο όριο των απαλλοτριώσεων για να καθαρίζονται καλύτερα τα όρια των δρόμων	Μέση /Χαμηλή	Μακροπρόθεσμος
Ε. Περίφραξη χωραφιών με αντιπυρικών - επιβραδυντικών φυτών φωτιάς π.χ φραγκοσουκιές.	Μέση /Χαμηλή	Μακροπρόθεσμος
ΣΤ. Καθαρισμός: α. των δρόμων εντός των οικισμών β. των δέντρων γύρω από την περιοχή των	Μέση /Χαμηλή	Βραχυπρόθεσμος

οικοπέδων
γ. επικίνδυνων σημείων γύρω από τα χωριά και μέσα στα χωριά από Δήμο και από ιδιώτες

2.6 Άναρχες Χωματερές

Συχνό φαινόμενο που πρέπει να καταπολεμηθεί είναι η εναπόθεση απορριμμάτων σε άναρχα σημεία εντός των εξεταζόμενων οικισμών, διαμορφώνοντας τις πλέον ανεπιθύμητες κατάλληλες συνθήκες για πυροδότηση ή εξάπλωση της πυρκαγιάς. Έτσι, είναι μείζονος σημασίας οι δράσεις που αφορούν σε:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Καταγραφή και κλείσιμο όλων των χωματερών στην περιοχή.	Μέση /Χαμηλή	Βραχυπρόθεσμος
B. Μηχανισμός επιτήρησης για μη δημιουργία χωματερών στην περιοχή.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

2.7 Ενημερωτικές Πινακίδες & Φωτεινές σημάσεις

Σημαντικός παράγοντας είναι οι πολίτες - μόνιμοι και περαστικοί - να ενημερώνονται για τις συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή, ώστε να προγραμματίζουν τις δραστηριότητές τους ανάλογα, ειδικά τις μέρες υψηλού κινδύνου πυρκαγιάς, όπου θα επισημαίνεται ο κίνδυνος και θα τους εφιστούν την προσοχή.

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Εγκατάσταση ενημερωτικών πινακίδων και φωτεινών σημάτων, υπενθύμισης προστασίας του περιβάλλοντος και αποφυγής ενεργειών που μπορούν να προκαλέσουν πιθανή πυρκαγιά	Μέση /Χαμηλή	Μεσοπρόθεσμος

2.8 Ηλεκτρονικά μέσα / Κάμερες προστασίας

Στη διαφύλαξη και επιτήρηση της περιοχής από πυρκαγιές μπορούν να συμβάλουν και κάποια ηλεκτρονικά μέσα. Η εφαρμογή τέτοιων μέτρων όμως, θα ληφθούν έτσι ώστε να τηρείται η

προστασία των προσωπικών δεδομένων. Έτσι, κατά την τοποθέτηση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης θα είναι δυνατή η ανίχνευση καπνού και πυρκαγιάς, ώστε να επιτυγχάνεται πλήρως ο επιδιωκόμενος σκοπός, χωρίς όμως να είναι δυνατή η αναγνώριση διερχόμενων φυσικών προσώπων.

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Τοποθέτηση κλειστού συστήματος τηλεόρασης για δασοπροστασία σε προεπιλεγμένα σημεία που εντοπίζεται φωτιά συχνά.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

3. Έργα Ύδρευσης/ Άρδευσης/ Αποχέτευσης

Η τρίτη θεματική ενότητα περιλαμβάνει προτάσεις έργων συναφών με τις ανάγκες ύδρευσης και αποχέτευσης των πολιτών του Δήμου Αγ. Βασιλείου. Πιο συγκεκριμένα, συμπυκνώνει προτάσεις πολιτικής που οδηγούν στη βελτίωση του υφιστάμενου υδρευτικού δικτύου, την ολοκλήρωση της κατασκευής και λειτουργίας του αποχετευτικού δικτύου, την ουσιαστική και ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών καθαριότητας του Δήμου και της περιοχής εστίασης. Η βέλτιστη παροχή αυτών των υπηρεσιών παραμένει ο πρωταρχικός στόχος, ο οποίος προσαρμόζεται συνεχώς στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις των εξυπηρετούμενων πολιτών για υγιεινή ποιότητα ζωής και αναβάθμιση του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα όμως, εξυπηρετεί οριζόντια και τους στόχους αντιπυρικής προστασίας, δημιουργώντας δομές άμεσης κατάσβεσης, συμβάλλει θετικά στον πρωτογενή τομέα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις άρδευσης παραγωγικών εκτάσεων, ενώ παράλληλα ενδυναμώνει το τουριστικό προϊόν, βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες (πισίνες, υδρομασάζ), οι οποίες καθιστούν πιο ανταγωνιστική την περιοχή.

3.1 Δημιουργία - Επέκταση - Αναβάθμιση – Σύνδεση δικτύων

Ο Δήμος Αγίου Βασιλείου παρόλο που διαθέτει σε κάποιους οικισμούς υποδομές ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, ωστόσο αυτές, συχνά, είναι ελλιπείς, μη αξιοποιήσιμες ή μη λειτουργικές. Η επέκταση του δικτύου άρδευσης και η ύπαρξη κρουνών λήψης νερού βοηθάει στην άμεση κατάσβεση της πυρκαγιάς, αλλά και στην καλλιέργεια ιδιαίτερα παραγωγικών εκτάσεων που βρίσκονται στις εν λόγω περιοχές και δημιουργούν άμεσα αντιπυρικές ζώνες. Επίσης, παρουσιάζεται ανάγκη να καλυφθούν υποδομές σε ανερχόμενη περιοχή που έρχεται να απαντήσει σε νέο τύπο τουρισμού υψηλού εισοδήματος (βίλες με πισίνες), αλλά και να ικανοποιήσουν την αύξηση αριθμού στην περιοχή. Έτσι, έργα στον τομέα αυτό κρίνονται απαραίτητα, όπως προτείνονται και ακολούθως:

Σημαντικότητα	Ορίζοντας
---------------	-----------

		Υλοποίησης
A. Αποτύπωση υφισταμένου δικτύου άρδευσης και καταγραφή προβλημάτων και απωλειών στο δίκτυο.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

B. Εγκατάσταση αρδευτικού δικτύου στα Σακτούρια	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος
---	--------------	----------------

ΕΠΕΚΤΑΣΗ

Γ. Επέκταση υποδομών δίκτυα ύδρευσης- άρδευσης- αποχέτευσης προς την περιοχή Λενικό - Αλέξινα - Μούδια - Άλωνα – Λαβρασό – Βρουλόκαμπο - Ροθιανά	Υψηλή / Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Δ. Επέκταση των δικτύων άρδευσης πέριξ του οικισμού Κάτω Κρύας Βρύσης και εκατέρωθεν της κεντρικής επαρχιακής οδού έως τις Τ.Κ. Αγίας Γαλήνης, Σακτουρίων και Μελάμπων.	Μέση	Βραχυπρόθεσμος
Ε. Επέκταση των δικτύων άρδευσης βορειο-ανατολικά του οικισμού Μελάμπων έως και την εδαφική περιφέρεια της Αγίας Γαλήνης, (Κάτω Αμπέλια, Βούλγαρης, Γλίτσωνας, Κόκκινου Σόχωρο, Ρίζα κλπ) καθώς και σε άλλες περιοχές των όμορων οικισμών.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

ΣΤ. Διαχείριση του νερού και κατανομή του στις περιοχές που υπάρχουν προβλήματα.	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Ζ. Αξιοποίηση δικτύου σε κύρια σημεία για βέλτιστη λειτουργικότητα μανικών πυρόσβεσης	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

3.2 Αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού της περιοχής με τη δημιουργία Όμβριοδεξαμενών – λιμνοδεξαμενών

Υπάρχουν πολλά επιφανειακά νερά και όμβρια ύδατα στους ορεινούς όγκους της περιοχής που μπορούν εύκολα να συγκεντρωθούν και είναι αναξιοποίητα. Η αξιοποίησή τους με κατασκευή δεξαμενών, μπορούν να συντελέσουν στην μείωση της λειψυδρίας της περιοχής και να βοηθήσουν τόσο τις ανάγκες άρδευσης της τοπικής αλλά και ευρύτερης περιοχής, βοηθώντας στην ανάπτυξη των καλλιεργειών, αλλά να αποτελέσει και σημείο άμεσης παροχής ύδατος ή ανεφοδιασμού σε περίπτωση τυχόν πυρκαγιάς (καθώς στην περιοχή δεν υπάρχει κανένα τέτοιο σημείο).

Αξιοσημείωτο παράδειγμα είναι ο σχηματισμός μιας φυσικής λεκάνης στο τοπικό διαμέρισμα Ορνές του Δήμου, έκτασης περίπου 10 στρεμμάτων, στην οποία κατά τη διάρκεια του χειμώνα, όταν υπάρχουν έντονες βροχοπτώσεις, σχηματίζεται μια μικρή λίμνη, η οποία παραμένει γεμάτη περίπου από τα τέλη Δεκεμβρίου έως και τα τέλη Μάϊου. Με μια μικρή παρέμβαση είναι εφικτό να προκύψει μια λιμνοδεξαμενή με αρκετά κυβικά μέτρα, νερού η οποία μπορεί να εμπλουτίζεται και από παρακείμενο ποτάμι, που πηγάζει από το βουνό Κέντρος, γνωστό ως «Σεληνάρα», το οποίο έχει αρκετό νερό όλους τους μήνες του χειμώνα και της άνοιξης. Σημειωτέων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, ότι το σημείο που σχηματίζεται η ανωτέρω φυσική λίμνη αποτελεί ιδιωτική περιουσία.

Πιο συγκεκριμένα, τα έργα που προτείνονται παρουσιάζονται ακολούθως:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού της περιοχής με τη δημιουργία Όμβριοδεξαμενών - λιμνοδεξαμενών, μικρών φραγμάτων.	Μέση	Μέσοπρόθεσμος/ Μάκροπρόθεσμος
B. Μελέτη και κατασκευή μικρής λιμνοδεξαμενής, στα δυτικά της Κρύας Βρύσης, που θα συγκεντρώνει τα επιφανειακά νερά και τα όμβρια το χειμώνα σε κατάλληλο υψόμετρο που θα ενισχύει την ασφάλεια του χωριού από Δυτικά.	Υψηλή / Μέση	Μακροπρόθεσμα
Γ. Μελέτη για κατασκευή λιμνοδεξαμενής στον Ακουμιανό ποταμό.	Μέση/ Χαμηλή	Μακροπρόθεσμα
Δ. Κατασκευή δεξαμενής στο λόφο «Κεφάλια».	Υψηλή / Μέση	Μακροπρόθεσμα
E. Λιμνοδεξαμενή από βουνό Κέντρος	Μέση	Μακροπρόθεσμα

3.3 Αξιοποίηση υφισταμένων επιφανειακών πηγών, χώρων αποθήκευσης νερού

Στην αξιοποίηση των φυσικών υδάτων μπορούν να συμβάλλουν και η κατασκευή μικρών φραγμάτων και η εκμετάλλευση πηγών. Έτσι, επιλέγονται οι ακόλουθες προτάσεις:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Αξιοποίηση υφισταμένων επιφανειακών πηγών, χώρων αποθήκευσης νερού		

α. Πρόβλεψη στην μελέτη κατασκευής δικτύων από τη αξιοποίηση του φράγματος του Πλατύ ποταμού	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
β. Εξασφάλιση μελλοντικής άρδευσης από το φράγμα του Πλατύ Ποταμού.	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
γ. Αξιοποίηση των νερών του Σπηλίου.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Β. Μελέτη για κατασκευή μικρού φράγματος, στον Ακουμιανό ποταμό.	Μέση/ Χαμηλή	Μακροπρόθεσμα

3.4 Νέες υδάτινες πηγές- Γεωτρήσεις

Τέλος, η εξασφάλιση υδάτινης πηγής για επέκταση του δικτύου ύδρευσης- άρδευσης, μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ άλλων με επένδυση σε γεωτρήσεις, σε στοχευμένα σημεία εντός των περιοχών, αλλά και με την εκμετάλλευση των εύκολα αξιοποιήσιμων παραγόμενων ποσοτήτων νερού από μια εγκατάσταση επεξεργασίας νερού που προκύπτει από την τριτοβάθμια επεξεργασία. Επομένως προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Αξιοποίηση παραγόμενων ποσοτήτων νερού από τη μονάδα επεξεργασίας λυμάτων Αγίας Γαλήνης	Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
B. Διάνοξη νέων γεωτρήσεων σε συνεργασία με τον Τοπικό Οργανισμό Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΔ)	Υψηλή / Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Διάνοξη μιας τουλάχιστον γεώτρησης ανά περιοχή με τον κατάλληλο εξοπλισμό και με εφεδρικό Η/Ζ για την περίπτωση εκτεταμένης διακοπής ρεύματος.	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος
Δ. Μελέτη για τον εμπλουτισμό γεωτρήσεων το χειμώνα από παρακείμενους χειμάρρους.	Μέση	Μακροπρόθεσμα

4. Δράσεις εθελοντισμού και των συνοδών δράσεων εκπαίδευσης-ενημέρωσης,

Η τέταρτη θεματική ενότητα πραγματεύεται το πλαίσιο και παράγει προτάσεις σχετικά με την εκπαίδευση των πολιτών, σε πεδία απόκτησης δεξιοτήτων διαχείρισης κινδύνων και κρίσεων. Απώτερος σκοπός της ενότητας είναι οι τελευταίοι, να μπορούν μέσω συγκεκριμένης διαδικασίας

που προβλέπεται από το θεσμικό πλαίσιο, να ενταχθούν στον επιχειρησιακό σχεδιασμό του Δήμου. Κύριο ζητούμενο είναι οι εθελοντές πολίτες να εκπαιδευτούν σε ζητήματα α) πυρκαγιών και μέτρων προστασίας, β) διαχείρισης της πληροφορίας – διαχείρισης του πανικού, γ) πρώτες βοήθειες και δ) άμεσης παρέμβασης – κατάσβεσης.

4.1 Εθελοντικές Ομάδες

Αναγκαίο μέτρο είναι η σωστή οργάνωση εθελοντικών ομάδων, καταρτισμένων και εκπαιδευμένων, που θα βρίσκονται σε ετοιμότητα σε περίπτωση κάποιας φυσικής καταστροφής, συμπεριλαμβανομένης της πυρκαγιάς. Έτσι, προτείνεται η ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού αποτελούμενη από μόνιμους κατοίκους της περιοχής και η δημιουργία ομάδων φύλαξης στην περιοχή, κατά την περίοδο υψηλού κινδύνου (θερινή περίοδος) όταν πνέουν άνεμοι, ένα μέτρο που εφαρμόστηκε για δύο περιόδους με καλά αποτελέσματα, αλλά στη συνέχεια εγκαταλείφθηκε. Ειδικότερα προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Αύξηση του αριθμού και εκπαίδευση των Εθελοντών Πυροσβεστών από την Πυροσβεστική Υπηρεσία Ρεθύμνου, καθώς και αύξηση των πυροσβεστικών οχημάτων του Δήμου (αγροτικών με ψεκαστικά)	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Άμεσα
B. Δημιουργία μητρώου εθελοντών που θα επικαιροποιείται σε ετήσια βάση.	Μέση	Βραχυπρόθεσμος

4.2 Εξοπλισμός- Αγροτικά

Για την αντιμετώπιση της τυχόν έλλειψης πυροσβεστικών μέσων, προτείνεται η ύπαρξη εφεδρικού εξοπλισμού με την αξιοποίηση των ήδη υπαρχόντων μέσων με κάποιον μικρό μετασχηματισμό, είτε η παροχή εξοπλισμού εύκολη προς χρήση σε ιδιώτες, με την προϋπόθεση όμως να συνοδευτεί από κατάλληλη εκπαίδευση. Συνοπτικά λοιπόν, προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Παροχή εξοπλισμού σε ιδιώτες που θα μπορούν να βοηθήσουν στην κατάσβεση πυρκαγιών	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
B. Μετατροπή αγροτικών οχημάτων σε οχήματα ταχείας επέμβασης σε έκτακτη ανάγκη	Υψηλή / Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Διάθεση μηχανημάτων του δήμου για	Υψηλή / Μέση	Μεσοπρόθεσμος

αποκατάσταση ζημιών της περιουσίας των κατοίκων

4.3 Πρόληψη/ Εκπαίδευση/ Ευαισθητοποίηση

Πέρα από την συμμετοχή των πολιτών ως εθελοντές, είναι απαραίτητο να γνωρίζουν όλοι οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής (ενήλικες και παιδιά), καθώς και οι επισκέπτες πως να ανταποκριθούν σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης για να επιτευχθεί ο όσο το δυνατόν περιορισμός του κινδύνου στον οποίον θα υποβληθούν. Έτσι, είναι σημαντική η παιδαγωγική ενημέρωση που θα προέρχεται από την οικογένεια, την εκκλησία, τα σχολεία, τους συλλόγους κλπ. και η οργανωμένη ενεργοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση τους από τους αρμόδιους φορείς, με τα κατάλληλα μέσα και με συγκεκριμένες οδηγίες. Επίσης, για την πιο πρακτική κατανόηση και τον εντοπισμό τυχόν ελλείψεων, προτείνονται υποδειγματικές ασκήσεις ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης. Οι δράσεις που προτείνονται, συναντώνται σε επίπεδο πρόληψης, εκπαίδευσης, οργάνωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών σύμφωνα με τα ακόλουθα:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
ΠΡΟΛΗΨΗ/ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		
A. Ενεργοποίηση των πολιτών κάθε άνοιξη, πριν την αντιπυρική περίοδο με: α. Ασκήσεις ετοιμότητας έκτακτης ανάγκης β. Ενημέρωση για τα μέτρα προστασίας στους προαυλιους χώρους. γ. Επίδειξη σημείων διαφυγής κατά γειτονιά και ανάλογα τη φορά της πυρκαγιάς	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος/ Περιοδικός
B. Σεμινάρια σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς για την εκπαίδευση πολιτών (ενηλίκων & παιδιών) και επισκεπτών σε περίπτωση πυρκαγιάς	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος/ Μεσοπρόθεσμος
Γ. Συστηματική ενημέρωση των πολιτών για το πως να αντιμετωπίσουν μια τέτοια κατάσταση ανάλογα την τάση που βρίσκεται η πυρκαγιά	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος/ Μεσοπρόθεσμος
Δ. Σωστή εκπαίδευση του προσωπικού των πυροσβεστικών κλιμακίων ώστε να έχουν γνώση της γεωμορφολογίας, του οδικού δικτύου και της προσβασιμότητας της περιοχής (με σεμινάρια, επισκέψεις), με παράλληλα καταρτισμένο σχέδιο αντιμετώπισης της φωτιάς, ανάλογα με την ισχύ	Υψηλή	Μακροπρόθεσμος

και την κατεύθυνση των ανέμων		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ		
Ε. Καθορισμός αρμοδιοτήτων για τους τοπικούς φορείς σε περίπτωση πυρκαγιάς.	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ		
ΣΤ. Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για ευαισθητοποίηση των πολιτών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος/ Μεσοπρόθεσμος
Ζ. Δημιουργία δράσεων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και συνεπειών από πυρκαγιές, που θα ευαισθητοποιεί την κοινωνία και θα ενθαρρύνει τον εθελοντισμό	Υψηλή / Μέση	Βραχυπρόθεσμος/ Μεσοπρόθεσμος
Η. Διαπαιδαγώγηση για τις απρόβλεπτες συνέπειες μιας πυρκαγιάς και εκπαίδευση νέων για αλλαγή νοοτροπίας -προώθηση/ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης	Μέση	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος

4.4 Ενημέρωση

Ακόμα και αν υπάρχουν όλες οι κατάλληλες υποδομές πυροπροστασίας, εάν δεν υπάρχει συντονισμός μεταξύ τους και μεταξύ των αρμόδιων φορέων δεν θα επιτευχθεί τίποτα. Είναι αναγκαίο μέτρο λοιπόν, η ίδρυση ενός συντονιστικού κέντρου που με συγκεκριμένες ενέργειες θα προφυλάσσει, θα οργανώνει και θα συντονίζει κατοίκους, πυροσβέστες καθώς και αγρότες. Επίσης, θα έχει τη συμπαράσταση ανθρώπων που γνωρίζουν τη περιοχή και που με τις κατάλληλες ενέργειες, εγκαίρως, θα μπορεί να προφυλάξει την περιοχή από το ξεκίνημα της φωτιάς και όχι όταν πλέον θα έχει επεκταθεί, οπότε θα είναι πολύ αργά. Το συντονιστικό κέντρο αυτό θα είναι υπεύθυνο για την άμεση κινητοποίηση και ενημέρωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, των εθελοντών και των κατοίκων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, μέσω αποστολής μηνυμάτων και τον συντονισμό μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας επικοινωνίας. Συνοπτικά λοιπόν, προτείνονται:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
Α. Δημιουργία συντονιστικού κέντρου	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Β. Μηχανισμός και άμεση ενημέρωση και κινητοποίηση των εμπλεκόμενων σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Γ. Σύστημα άμεσης ειδοποίησης μέσω SMS.	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

Δ. Ηλεκτρονική πλατφόρμα επικοινωνίας, καταχώρησης αιτημάτων και συμβάντων	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
--	------	---------------

5. Αναζωογόνησης του πρωτογενούς τομέα

Η πέμπτη θεματική ενότητα ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος είχε και εξακολουθεί να έχει σημαντική θέση ως παράγοντας οικονομικής δραστηριότητας και διατήρησης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής. Ωστόσο, το μέσο μέγεθος των καλλιεργήσιμων εκτάσεων, αλλά και των κτηνοτροφικών μονάδων είναι μικρό και ο αριθμός τους μεγάλος. Έτσι, εξαιτίας του κατακερματισμού, προκύπτουν δυσκολίες στον συντονισμό, γίνεται σπατάλη πόρων, προκαλείται ερημοποίηση περιοχών και επομένως το κόστος παραγωγής των προϊόντων είναι μεγάλο.

Για να μπορέσει, επομένως, η περιοχή να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις που δημιουργεί η οικονομική κρίση, πρέπει να στραφεί στα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, τα οποία ενδεχομένως να είχε παραμελήσει ή δεν είχε επενδύσει επαρκώς τα τελευταία χρόνια και να προσπαθήσει να τα υποστηρίξει με έναν καινοτόμο και οργανωμένο τρόπο. Ειδικότερα, μπορεί να αναπτυχθεί σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα στον τομέα, καθώς υπάρχουν αρκετά παραδείγματα ελληνικών γεωργικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών που λειτουργούν επικερδώς, προσφέρουν υψηλής ποιότητας προϊόντα μέσω δικτύων διανομής στην Ελλάδα και σε ξένες αγορές, αξιοποιώντας αποδοτικά τις κρατικές ενισχύσεις και τις ευνοϊκές συνθήκες του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς αυτό παρέχει μεγάλες δυνατότητες για παραγωγή μεγάλης ποικιλίας γεωργικών προϊόντων υψηλής ποιότητας.

5.1 Ανασύσταση ελαιώνων και αμπελιών

Το πλήγμα που έχει υποστεί ο τομέας της ελαιουργίας και αμπελουργίας, καθιστά το μέτρο για την ανασύσταση των ελαιώνων και αμπελιών, τουλάχιστον αναγκαία. Προτεινόμενη στόχευση είναι η αλλαγή της καλλιεργούμενης ποικιλίας της χονδρολιάς, η οποία τα τελευταία χρόνια δεν είναι παραγωγική. Επίσης, προτείνεται η δημιουργία ενός αγροτικού συνεταιρισμού στην περιοχή, στον οποίον θα πρέπει να δοθεί οικονομική στήριξη και ρόλος πρωταγωνιστικός τόσο στην ανασύσταση των ελαιώνων, όσο και στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, έχοντας ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα στην αγροτική ανάπτυξη της περιοχής.

Συνοψίζοντας λοιπόν:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Ανασύσταση ελαιώνων με ένταξη σε ειδικό πρόγραμμα με άμεση χρηματοδότηση χωρίς	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

περιορισμούς (π.χ. στον αριθμό των ελαιόδεντρων και το επάγγελμα του καλλιεργητή)		
Β. Ανασύσταση της καλλιέργειας των αμπελώνων με στόχο την ποιοτικότερη και αποδοτικότερη τοπική παραγωγή	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
Γ. Δημιουργία ενός αγροτικού συνεταιρισμού και ομάδων παραγωγών στην περιοχή.	Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος

5.2 Νέα ανταγωνιστικά προϊόντα

Υπάρχει ανάγκη για ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα αγροτικής παραγωγής και η παραγωγή κάποιου είδους στην περιοχή που θα προσφέρει εναλλακτικό εισόδημα και που δεν θα χρειάζεται τόσο μεγάλο χρόνο αποκατάστασης, όπως το ελαιόδεντρο σε περίπτωση πυρκαγιάς. Επίσης, υπάρχει περιθώριο για τόνωση, με διάφορα μέτρα, της τοπικής επιχειρηματικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνονται:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Αξιοποίηση εναλλακτικών καλλιεργειών όπως φραγκόσυκο, χαρούπι, αρωματικά φυτά	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
B. Τόνωση και προώθηση των τυροκομείων – σαλιγκαροτροφείων – ενέργειας – αγροτουρισμού – καλλιέργειας άγριων χόρτων κλπ	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

5.3 Συνέργειες

Πέρα από την παραγωγή των τοπικών προϊόντων, αξίζει να δοθεί έμφαση στο πως αυτά θα πωληθούν. Έτσι, για την καλύτερη λειτουργικότητα του συστήματος, προτείνεται η αγορά προϊόντων (γαλακτοκομικά, λαχανικά) να διενεργείται απευθείας από τους παραγωγούς, έτσι ώστε να μην υπάρχουν μεσάζοντες και να καλύπτονται οι ανάγκες και των δυο πλευρών. Με την σύναψη σχέσεων μεταξύ των αγροτών και των ξενοδοχείων, των εστιατορίων και λοιπών τουριστικών φορέων της περιοχής, δίνεται η ευκαιρία στους πρώτους, να δίνουν τα προϊόντα τους σε καλές τιμές, ανεβάζοντας ταυτόχρονα την ποιότητα των υπηρεσιών των τουριστικών επιχειρήσεων. Τέτοιου είδους δράσεις θα έπρεπε να ξεκινήσουν να γίνονται πράξη άμεσα, και συνοψίζονται ακολούθως:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Συνέργεια μεταξύ παραγωγών και ξενοδόχων για την κάλυψη των αναγκών των ξενοδοχειακών μονάδων με τοπικά προϊόντα	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος
B. Σύνδεση των παραγωγών με δίκτυα απευθείας πώλησης χωρίς μεσάζοντες	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Ίδρυση φορέα που θα κάνει συμφωνίες αποδοτικές για τους αγρότες, και θα έχει ένα γενικό συντονισμό ώστε να μην παράγουν προϊόντα σε ποσότητες που θα μείνουν απούλητα και θα ρίξουν τις τιμές, αλλά θα τους κατευθύνει προς οικονομικά αποδοτικές καλλιέργειες που θα μπορεί να τις αντέξει το μικροκλίμα της περιοχής (πχ φραγκόσυκα, χαρούπια κλπ).	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
A Συνεργασία των φορέων των χωριών της περιοχής για διερεύνηση δυνατοτήτων και σχετικών συλλογικών δράσεων που αφορούν τον πρωτογενή τομέα	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος

5.4 Κτηνοτροφικές/ Γεωργικές Ζώνες

Η ανεξέλεγκτη βόσκηση δημιουργεί τεράστια προβλήματα στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις και αποτρέπει τους καλλιεργητές στην εκμετάλλευση των αγροτεμαχίων τους. Είναι λοιπόν απαραίτητη η άμεση δημιουργία κτηνοτροφικών και γεωργικών ζωνών με ελεγχόμενη βόσκηση της γεωργικής έκτασης, κατόπιν σύνταξης συγκεκριμένου σχεδίου.

Συνοψίζοντας προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Δημιουργία κτηνοτροφικών γεωργικών ζωνών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
B. Οριοθέτηση χρήσης γης (περιορισμός βόσκησης)-καλλιέργειες ενδημικών ίσως και υποτροπικών φυτών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος

5.5 Συναινετικός Αναδασμός

Οι αγροτικές και κτηνοτροφικές περιφέρειες των εξεταζόμενων οικισμών (εκτός από τις παραλιακές ζώνες) είναι όμορες και οι χρηματικές αξίες των αγροτεμαχίων παραπλήσιες, καθιστώντας την εφαρμογή του αναδασμού ιδανική. Ο αναδασμός θα δώσει μεγάλα κομμάτια γης σε ενεργούς αγρότες και τη δυνατότητα καλλιέργειας του χωραφίου. Μπορεί να εφαρμοστεί στην αρχή εθελοντικός με χρονοδιάγραμμα και μετά να καταστεί υποχρεωτικός συνοδευόμενος από μελέτη και κίνητρα, καθώς και με επιδότηση καλλιεργειών που θα είναι συμβατές στην περιοχή. Παράλληλα, η εφαρμογή του αναδασμού, αυτομάτως θα εξασφαλίσει την καθαριότητα των χωραφιών τα οποία θα λειτουργούν ως αντιπυρικές ζώνες, ενώ ταυτόχρονα καθένας από τους ιδιοκτήτες και όλοι μαζί, θα είναι οι πρώτοι εθελοντές σε περίπτωση πυρκαγιάς, για να προστατέψουν τις περιουσίες τους. Εναλλακτική επιλογή είναι και η εφαρμογή συν-καλλιέργειας, η οποία θα μειώσει το κόστος, θα αυξήσει την παραγωγή και θα μειώσει τους κινδύνους από πυρκαγιά. Έτσι, στο πλαίσιο αυτό προτείνονται:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Αξιολόγηση εδαφών και ομαδοποίηση καλλιεργειών ανά περιοχή	Μέση	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος
B. Αναδιάρθρωση καλλιεργειών (μελέτη- χρηματοδότηση)	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Συναινετικός αναδασμός σε γεωργικές κτηνο-τροφικές εκτάσεις των υπό εξέταση οικισμών	Μέση	Μακροπρόθεσμος
Δ. Εξέταση της δυνατότητας για συν-καλλιέργειες,	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
E. Επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα ώστε να συμπαρασυρθούν σε βάθος χρόνου και οι υπόλοιποι παραγωγικοί τομείς της περιοχής	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
ΣΤ. Επιστημονική υποστήριξη με άμεση παρέμβαση των υπηρεσιών του Υπ. Γεωργίας (γεωπόνων, γεω-τεχνολόγων, κτηνιάτρων κ.α.) για υποβοήθηση των πληγέντων αγροτών και άλλων επαγγελματιών τη περιοχής	Μέση/ Χαμηλή	Μακροπρόθεσμος

6. Αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος

Η έκτη θεματική ενότητα αποτελεί έναν πολύτιμο οδηγό για την (επανα)τοποθέτηση της υπό μελέτη περιοχής στον διεθνή και ελληνικό τουριστικό χάρτη. Τα μοναδικά στοιχεία και οι εμπειρίες

των προορισμών των πέντε κοινοτήτων, αλλά και του Δήμου Αγ. Βασιλείου εν γένει, αξιοποιούνται από το σχέδιο δράσεων που προτείνεται, καθορίζοντας την στρατηγική τους κατεύθυνση, ενώ συνθέτουν παράλληλα ένα βιώσιμο πλάνο ενεργειών για την αποτελεσματική τους ανάδειξη. Εκκινώντας από την ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης, τον εντοπισμό των ιδιαίτερων πτυχών και χαρακτηριστικών της περιοχής και τον ορισμό και την τμηματοποίηση της τουριστικής αγοράς, επιχειρείται η δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου τουριστικού προϊόντος των πέντε περιοχών, το οποίο θα εμπλουτίζεται συνεχώς. Η μοναδική ανταγωνιστική ταυτότητα που προκύπτει, διαφοροποιεί την περιοχή, αναδεικνύει τα ιδιαίτερα γνωρίσματά της και συμβάλλει στη δημιουργία μιας ενιαίας πλατφόρμας επικοινωνίας, που θέτει στο προσκήνιο τους προορισμούς των πέντε κοινοτήτων. Ως εκ τούτου, η στρατηγική υποστήριξη της τοπικής κοινωνίας με όρους προοπτικής και αξίας, η οποία θα στρέψει το ενδιαφέρον της στον στρατηγικό χρονοπρογραμματισμό και στην υλοποίηση ενεργειών τουριστικής προβολής, αποτελούν τις κύριες απαντήσεις στις προκλήσεις που θέτει η προβληματική - αν όχι τελματωμένη - τουριστική κατάσταση της περιοχής.

6.1 Εναλλακτικός Τουρισμός

Η ανάγκη για ανάπτυξη του τριτογενή τομέα, οδηγεί στην πρόταση για στροφή του Δήμου στον εναλλακτικό/ θεματικό τουρισμό αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, που έχουν ήδη αναφερθεί παραπάνω, ώστε να προσελκύσει μεγαλύτερο αριθμό τουριστών και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά του ως προς τις γύρω περιοχές. Σε συνέχεια των προαναφερθέντων, προτείνονται τα ακόλουθα:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
A. Αξιοποίηση περιπατητικών διαδρομών στο όρος Κέδρος	Υψηλή/ Μέση	<i>Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος</i>
B. Αξιοποίηση Αναρριχητικού Πεδίου Γρέ Δάφνης, αναστήλωση μιτάτων κλπ.	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Δημιουργία νέων δραστηριοτήτων για τους τουρίστες σε μέρη που μέχρι σήμερα παραμένουν αναξιοποίητα <ul style="list-style-type: none"> α. Ποδηλατοδρόμος β. Ορειβασία γ. Διάνοιξη παράλιων δρόμων προς Κόκκινο Πύργο δ. Φύση ε. Αξιοποίηση ότι υπάρχει στην εσοχή (εκκλησιάκια, πούγκες) 	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος

στ. Μονοπάτια για περπάτημα να αξιοποιηθούν		
Δ. Εργοστάσιο τυποποίησης βρώσιμης ελιάς θα βοηθούσε την περιοχή που κατά κύριο επάγγελμα είναι αγρότες.	Μέση	Μακροπρόθεσμος
Ε. Ανάπτυξη αγρο-τουρισμού με έμφαση στα τοπικά προϊόντα	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος
ΣΤ. Ανάπτυξη εκκλησιαστικού τουρισμού (Άγιοι τέσσερις Μάρτυρες)	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος/ Μέσοπρόθεσμος

6.2 Προβολή και ανάδειξη

Επιμένοντας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής, συναντάται η ευκαιρία για τουριστική αξιοποίηση των ορεινών όγκων, η ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της ενδοχώρας, του βουνού, της πανίδας και χλωρίδας, των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, των σπηλαίων, εκκλησιών, του νότιου Παράλιου μετώπου, της τοπικής ιστορίας και της σύνδεσης τους με το τουριστικό προϊόν, παράλληλα με την ανάδειξη τοπικών προϊόντων και γεύσεων. Συνεπώς, στο πλαίσιο αυτό προτείνονται:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
Α. Δράσεις ανάδειξης και προβολής (μέσω χρηματοδότησης) του τουριστικού προϊόντος με σκοπό την στροφή της οικονομίας στον εναλλακτικό τουρισμό	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος
Β. Αντίστοιχη προβολή και ανάδειξη (μέσω χρηματοδότησης) των ειδικών στοιχείων που διαθέτουν τα χωριά με στόχο να αποτελέσουν πόλο έλξης	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Γ. Μελέτη για τη σύνδεση της παραλιακής ζώνης με την ενδοχώρα της περιοχής έτσι ώστε να υπάρχει ισόρροπη ανάπτυξη και σε ίδιους χρόνους ανάπτυξη και ανάδειξη του τόπου.	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Δ. Ανάδειξη τοπικών διαδρομών και σύνδεση τους με το τουριστικό προϊόν. (Όπως διαδρομή παράλληλη του Ακουμιανού ποταμού και κατάληξη στην παράλια ζώνη, ορειβατικό μονοπάτι Κέδρους – μιτάτα, σπήλαια, αναρρίχηση, κλπ δράσεις που υπάρχουν και γίνονται αλλά δεν έχουν	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

αξιοποιηθεί και αναδειχθεί).		
Ε. Αξιοποίηση υπαρχόντων υποδομών όπως δημοτικά σχολεία δημοτικά κτίρια, συνεταιριστικά κτίρια, για δημιουργία εγκαταστάσεων που θα συμβάλουν στην αναπτυξιακή πορεία της περιοχής.	Μέση	Μεσοπρόθεσμος

6.3 Αρχαιολογικοί χώροι

Χάρη στο ιστορικό υπόβαθρό της, η Κρήτη είναι ένας τόπος πλούσιος σε αρχαιολογικά ευρήματα. Παρόλα αυτά, υπάρχουν αρκετά ευρήματα αναξιποίητα με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ακρόπολη της Ορνέ. Ο συγκεκριμένος αρχαιολογικός χώρος, μπορεί να δώσει νέα αναπτυξιακή προοπτική στην περιοχή, εφόσον αξιοποιηθεί κατάλληλα. Είναι σαφές ότι πρόκειται για ένα τοπίο εξαιρετικού φυσικού κάλλους, που θα μπορούσε να ενταχθεί σε σειρά δράσεων με μονοπάτια, διαδρομές και προγράμματα εναλλακτικού τουρισμού. Επιπλέον η ακρόπολη με την κατάλληλη συντήρηση και προβολή θα μπορούσε να γίνει επισκέψιμη. Θα μπορούσαν, επίσης, να γίνουν αναπαραστάσεις σπιτιών σε φυσικό μέγεθος και με φυσικά υλικά, όπου θα φαίνεται πώς ήταν τα σπίτια και η ζωή την περίοδο του τέλους της εποχής του Χαλκού στην Κρήτη.

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
Α. Προώθηση (μέσω χρηματοδότησης) των ανασκαφών στην περιοχή Κάστελος (Ορνέ) η οποία θα καταστήσει την περιοχή ως σημαντικό αρχαιολογικό χώρο.	Μέση	Μέσοπρόθεσμος/ Μάκροπρόθεσμος

6.4 Συνέργειες

Για τον βέλτιστο συντονισμό και την επίτευξη του στόχου ανάδειξης και προβολής των οικισμών, κρίνεται απαραίτητη η ίδρυση ενός πολιτιστικού φορέα. Στόχος του φορέα θα είναι η ανάδειξη όλων των εκφάνσεων του πολιτισμού με ιστορικό, θρησκευτικό, περιβαλλοντικό και λαογραφικό υπόβαθρο που θα έχει ουσιαστικό ρόλο στην κοινωνία.

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
Α. Ίδρυση κοινού πολιτιστικού φορέα	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος

6.5 Αναπλάσεις

Υπάρχουν τέλος, κάποια μικρής σχετικά κλίμακας έργα που κρίνονται απαραίτητα, καθώς θα βελτιώσουν μεταξύ άλλων και την αισθητική εικόνα των οικισμών, αναβαθμίζοντάς τους. Τέτοιες προτάσεις παρατίθενται ακολούθως:

	<i>Σημαντικότητα</i>	<i>Ορίζοντας Υλοποίησης</i>
<p>A. Ανάπλαση των τοπικών οικισμών (ενδεικτικές δράσεις):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Πλατεία (ανάπλαση-φωτισμός) ▪ Κεντρικός δρόμος (πεζοδρόμια, φωτισμός) ▪ Εσωτερικών οδών (πλακοστρώσεις, φωτισμός) ▪ Κατεδαφίσεις παλαιών κατοικιών και δημιουργία μικρών πλατιών και χώρων στάθμευσης οχημάτων. ▪ Αναπαλαιώσεις κατοικιών - Δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων. ▪ Δενδροφυτεύσεις. ▪ Δημιουργία-σήμανση μονοπατιών για πεζοπορία. ▪ Ανάδειξη μνημειακών ελαιοδέντρων και αντίστοιχων διαδρομών. ▪ Ανάδειξη της πολιτιστικής & γαστρονομικής κληρονομιάς. ▪ Δημιουργία επισκέψιμων χώρων. 	Υψηλή/ Μέση	Μεσοπρόθεσμος
B. Πάρκινγκ	Μέση/ Χαμηλή	Μεσοπρόθεσμος

7. Αξιοποίησης των αναπτυξιακών ευκαιριών

Τέλος, η έκτη θεματική ενότητα πραγματεύεται τις προτάσεις αναπτυξιακής ανασύστασης των Μελαμπων, Σαχτούριων, Ορνέ, Κρύας Βρύσης και Αγίας Γαλήνης. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες αναπτυξιακού χαρακτήρα που προσφέρονται τόσο σε δημοτικό, εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι, οφείλει να υπάρχει εγρήγορση στο πεδίο αυτό, ώστε να αξιοποιούνται τέτοιου

τύπου ευκαιρίες, ενώ παράλληλα να δημιουργηθούν ειδικές προϋποθέσεις, που θα ευνοούν τους πυρόπληκτους που βρίσκονται σε μεγαλύτερη ανάγκη. Συγκεκριμένα:

	Σημαντικότητα	Ορίζοντας Υλοποίησης
A. Αύξηση μοριοδότησης για ένταξη σε προγράμματα χρηματοδότησης νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων της πυρόπληκτης περιοχής των 5 χωριών	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
B. Δημιουργία συνεταιρισμού καταλυμάτων μέσω χρηματοδότησης για ανακαίνιση κατοικιών (κατασκευή νέων) αξιοποίηση κοινοτικής περιουσίας	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
Γ. Επιδότηση καλλιεργειών παραγωγικών πιο πολύ τους καλοκαιρινούς μήνες,	Μέση	Μεσοπρόθεσμος
Δ. Επιχορηγήσεις νέων καλλιεργειών στις καμένες εκτάσεις	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος
E. Επιχορήγηση αγροτουριστικών υποδομών	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
ΣΤ. Παρότρυνση και κρατική βοήθεια προς νέους να στραφούν προς την τουριστική ανάπτυξη.	Υψηλή/ Μέση	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
Z. Σχεδιασμός προγράμματος από τους δήμους με μακροχρόνια ισχύ και εμπλοκή συλλόγων και εθελοντών	Μέση	Μακροπρόθεσμος
H. Οικονομική στήριξη των πληγέντων (πχ επιδοτούμενων ή άτοκων δανείων) για αναπτυξιακή πορεία, μετά από συμβουλευτική και χωρίς γραφειοκρατικές αγκυλώσεις	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
Θ. Επανεξέταση και επαναπροσδιορισμός του Σχεδίου Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ) της περιοχής	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμος /Μεσοπρόθεσμος
I. Άμεση φροντίδα και αποκατάσταση των πληγέντων από φυσικές καταστροφές: α. στέγαση- σίτιση- ένδυση- εκπαίδευση. β. οικονομική ενίσχυση της επαγγελματικής τους ζωής γ. κινητοποίηση κατάλληλων ιατρικών ομάδων δ. ύπαρξη καταρτισμένης ομάδας	Υψηλή	Μεσοπρόθεσμος/ Μακροπρόθεσμος

ψυχολόγων και κοινωνιολόγων που θα αναλάβουν την ψυχολογική τους υποστήριξη		
ΙΑ. Αναπτυξιακά προγράμματα δια βίου μάθησης, επιμόρφωσης και εκπαίδευσης	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμο
ΙΒ. Σχολεία δεύτερης ευκαιρίας	Υψηλή	Βραχυπρόθεσμο

Λίστα ερωτούμενων (με αλφαβητική σειρά)

Επώνυμο	Όνομα
Βεργαδής	Βασίλης
Ανυφαντάκης	Ιωάννης
Ανυφαντάκης	Εμμανουήλ
Ανυφαντάκης	Ανδρέας
Ανυφαντάκης	Στυλιανός
Ασουμανάκης	Ιωαννης
Ασουμανάκης	Κωσταντίνος
Αυγουστάκη	Ελισάβετ
Βαβουράκης	Ευάγγελος
Βαβουράκης	Νικόλαος
Βασιλάκης	Ιωάννης
Βεργαδής	Βασίλιος
Βεργαδής	Γεώργιος
Βεργαδής	Γεώργιος
Βεργαδής	Δημήτριος
Βεριδάκης	Ηλίας
Βλατάκης	Στέφανος
Βλάχου	Γιούλη
Βουλγαράκης	Καλλέργος
Βουμβουράκης	Εμμανουήλ
Βουρβαχάκης	Νικόλαος
Βούρβαχης	Νικόλαος
Γαλεράκη	Μαρία
Γερμανάκη	Ελευθερία
Γερμανάκης	Αντώνιος
Γερμανάκης	Αντώνιος
Γερμανάκης	Σπυρίδων
Γιαμπουλάκης	Μαρίνος
Γιαννακάκη	Ελένη
Γιαννακάκης	Γρηγόριος
Γιαννακάκης	Εμμανουήλ
Δασκαλάκης	Κωσταντίνος
Δασκαλάκης	Αντώνιος
Δουκάκης	Γεώργος Ε
Δουκάκης	Γεώργιος Μ
Δουκάκης	Εμμανουήλ
Δουκάκης	Ευστράτιος
Ζαχαριουδάκης	Παύλος
Ζεάκης	Κωνσταντίνος
Ζεάκης	Μάρκος
Ζεάκης	Παρασκευάς

Ζεάκη	Ελένη
Ζημαντήρα	Χρυσάνθη
Ζωνουδάκης	Ηρακλής
Ιερωνυμάκη	Κλειώ
Κανδυλάκης	Εμμανουήλ
Καντυλάκης	Γεώργιος
Καραλής	Μιχαήλ
Καραπηδάκης	Γεώργιος
Καργάκης	Νικόλαος
Κασσωτάκη	Νικολέτα
Κατράκη	Μαρία
Κολυβά	Βικτωρία
Κοτζανάκης	Χρήστος
Κουτσαυτάκης	Γεώργιος
Κουτσαυτάκης	Παύλος
Κυριακάκης	Πολύδωρος
Κυριακάκης	Κωσταντίνος
Κυριακάκης	Γεώργιος
Λαγουδάκης	Γεώργιος
Λαγουδάκης	Νικόλαος
Λαγουδάκης	Μιχάλης
Λαγουδάκης	Μιχαήλ Εμμ.
Λιτίνας	Κωνσταντίνος Π.
Μαθιουδάκης	Γεώργιος
Μανουσάκη	Αναστασία
Μανουσάκης	Γεώργιος Αντ.
Μαργαρίτης	Μανόλης Θ
Μαργαρίτης	Νικόλαος
Μαυρογιώργης	Θεοφάνης
Μαυροτσουπάκης	Μιχαήλ
Μαυροτσουπάκης	Μιχαήλ
Μελαμπιανάκη	Ελένη
Μελιδονιώτης	Ευστράτιος
Μελισσινακη	Ευφροσύνη
Μιχάλα	Αριάδνη
Μιχελακάκη	Μαρία
Μιχελουδάκη-Καραλή	Μαρία
Μπαγιαρτάκη	Δέσποινα
Μπαγιαρτάκης	Αριστείδης Ν.
Μπαγιαρτάκης	Αριστείδης Γ.
Μπαγιαρτάκης	Αντώνιος Γ.
Μπαγιαρτάκης	Εμμανουήλ

Μπαγιαρτάκης	Πέτρος
Μπαγουράκης	Μιχαήλ
Μπαντινάκης	Ιάκωβος
Νικάκης	Ιωάννης
Νικηφοράκη	Πελαγία
Νικηφορακης	Κωσταντίνος
Νικηφοράκης	Κωσταντίνος
Νοδαράκης	Νικόλαος
Παναγιουλάκη	Ιωάννα
Παντζουράκη	Νεκταρία
Παπαδάκη	Αργυρώ
Παπαδάκη	Μαρία
Παπαδάκη	Χριστίνα
Παπαδογιαννάκης	Νικόλαος
Παπαδομιχελάκης	Αντώνιος
Παπαδομιχελάκης	Αντώνιος
Παπαδομιχελάκης	Ιωάννης Δ
Παπαδόπουλος	Γιάννης
Παπαδομιχελάκης	Δημοσθένης
Παπαδομιχελάκης	Ευάγγελος
Παπαδομιχελάκης	Παναγιώτης
Πελαντάκης	Θεόδωρος
Περογιαννάκης	Ιωάννης
Πετρακάκης	Ιωάννης
Ραγκάκης	Γεωργιος
Ροδαμνάκης	Γεώργιος
Ρυακιωτάκης	Μύρων
Σαρτζετάκη	Ευαγγελία
Σπυριδάκης	Ιωάννης
Σπυριδάκης	Γεώργιος Ν.
Σταυρουλιδάκης	Παντελής
Σφακιανάκη	Αργυρή
Σφενάκης	Μιχαήλ
Σχοινά	Βασιλική
Ταβερνάκης	Γεώργιος
Ταβερναράκη	Εύα
Ταβερναράκης	Εμμανουήλ
Ταμπακάκης	Κυριάκος
Τρουλινός	Μιχαήλ
Τρουλλινός	Ηλίας
Τρουλλινός	Πύραμος
Τσουπάκη	Αικατερίνη
Τσουρδαλάκης	Αντωνιος

Τσουρδαλάκης	Γεώργιος Ν.
Τσουρδαλάκης	Ιωάννης
Τσουρδαλάκης	Ευάγγελος Α.
Τσουρδαλάκης	Κωνσταντίνος
Τσούτης	Θεόδωρος
Τυροκομάκη	Αντωνία
Τυροκομάκη	Ελένη
Φασατάκη	Βασιλική
Φασατάκης	Γεώργιος
Φουντιδάκης	Εμμανουήλ
Φραγκάκης	Αριστείδης
Φραντζεσάκης	Ιωάννης
Φραντζεσκάκης	Γεώργιος
Φωτάκη	Μαρία
Φωτάκης	Αριστείδης Α
Χαραλαμπάκης	Απόστολος
Χαραλαμπάκης	Ιωάννης Νεκτάριος
Χαριτάκη	Αναστασία
Χαριτάκης	Εμμανουήλ
Χαριτάκης	Νικόλαος
Χαριτάκης	Πολυχρόνης
Χαροκόπος	Ιωάννης
Χατζηδάκη	Βασιλική
Χατζηδάκης	Ευθύμιος
Χατζηδάκης	Χρήστος
Χαχαριδάκης	Ευάγγελος
Χριστοφάκης	Ιάκωβος
Χριστοφοράκη	Αργυρούλα
Χριστοφοράκης	Γεώργιος Ν
Χριστοφοράκης	Γεωργιος
Χριστοφοράκη	Ελένη
Χριστοφοράκης	Ιωάννης
Χριστοφοράκης	Μιχαήλ
Ψυλλάκη	Ελένη
Grace	Mampaey
Marcus	Hinfelaar
Monique	Hinfelaar
Rene	Wilkemsen

Λίστα αντιπροσώπων ξενοδοχείων και χώρων εστίασης Αγίας Γαλήνης που απάντησαν στα ερωτηματολόγια

Acrogiali

Akteon

Alexena Apartments
Faros
Galini Breeze studios & villa
Galini Mare
Hotel Idi
Hotel Studios Glaros
Kalami Bar & Food
Kalliroe Apartment
La Mar Cocktail
Lounge Bar
Nikos Place
Petra Hotel
Porto Galini Hotel
Romantika
Apartments
Sky Beach Hotel
Villa Maxine
Ταβέρνα- Φραγκάκης Γιώργος
Διαμερίσματα
Αγαπητός
Ξενοδοχείο Minos
Ξενοδοχείο Αθηνά
Ξενοδοχείο
Ανδρομέδα
Ξενοδοχείο Ηρώ
Ξενοδοχείο Λητώ
Ξενοδοχείο Οστριά
Ξενοδοχείο Χαρίκλεια
Ταβέρνα Νίκος
Το πέτρινο- Ουζερί